

ЖИВОТВОРНИ ИСТОЧНИК

ЧАСОПИС ЕПАРХИЈЕ ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКЕ ❖ БРОЈ 37 ❖ ГОДИНА VIII ❖ ПРЕОБРАЖЕЊСКИ БРОЈ

ИНТЕРВЈУ СА
ВЛАДИКОМ ФОТИЈЕМ:
ЖИВИМО
У ВРЕМЕНУ ТЕЖЕМ
ОД ВРЕМЕНА
КОСОВСКЕ БИТКЕ,
А НИСМО ЈУНАЦИ

ЕВХАРИСТИЈА
– ЗАЈЕДНИЦА ТЕЛА
И КРВИ ХРИСТОВЕ

СОЦИЈАЛНА
ДИМЕНЗИЈА ЦРКВЕ

АРХИМАНДРИТ
ФИЛОТЕЈ
О ОБАВЕЗНОЈ
ВАКЦИНАЦИЈИ

ХРИШЋАНСКИ
ВРЛИНОСЛОВ
ГЕНЕРАЛА
СИМОВИЋА

ПРОФ. ДР МИЛЕНКО
С. ФИЛИПОВИЋ
– НЕУМОРНИ
ИСТРАЖИВАЧ
СЕМБЕРИЈЕ

СТАРАЦ КЛЕОПА:
ПОВЕСТ О
ДЕЛАТНОЈ ВЕРИ

ISSN 2303-8411

9 772303 841000

Н
Д
Д

П
С
Н

СВЕТА ВЕЛНОМУЧЕНИЦА ПАРАСКЕВА РИМЉАНИКА "ТРНОВА ПЕПКА"

Ова преподобномученица Параскева живљаше у време цара Антонина. Она се роди у Риму од хришћанских родитеља Агатона и Политеје који ревносно држаху заповести Господње. Пошто беху бездетни они се непрестано мољаху Господу да им да једно дете. А Господ који твори вољу оних који Га се боје дарова им женско чедо, коме они на светом крштењу дадоше име Параскева, пошто се роди у петак. Када светој Параскеви умреше родитељи, она све своје имање раздаде сиромасима, па се замонаши. Као монахиња она још са већим жаром ревности проповедаше веру у Христа, јединог истинитог Бога, и многе незнабошце приведе Господу Христу, иако у то време Христова вера беше крваво гоњена од римских власти. Неки злобни Јевреји оптужише свету Параскеву цару Антонину због проповедања забрањене вере, говорећи: једна жена по имену Параскева проповеда Исуса, сина Маријина, кога претци наши распеше. Чувши то, цар нареди да Параскеву доведу пред њега. Посматрајући је, цар би поражен и одушевљен њеном мудрошћу и лепотом. И рече јој: девојко, ако пристанеш на мој предлог и принесеш жртву боговима, постаћеш наследница многих дарова и добара; ако пак не пристанеш, знај, предаћу те на многе муке. – На то светитељка неустрашиве душе одговори цару: Не било тога да се икада одрекнем Христа Бога мога! Јер, као што каже пророк Јеремија, богови који не створише небо и земљу, истребиће се са земље. Запаливши се јарошћу, цар нареди да се усија гвоздени шлем и метне на главу светитељки. То би учињено, но светитељка остаде неповређена, јер је сачува божанска роса. Због овог чуда многи незнабошци тог часа повероваше у Христа. – Затим нареди цар да се велики казан напуни зејтином и смолом, па да то проври на јакој ватри. Када то би урађено, цар баци светитељку у тај казан. Светитељка стајаше усред казана неповређена. Гледајући је тако неповређену, цар јој рече: Параскево, попрскај ме тим зејтином и смолом, да видим да ли пеку. – Светитељка захвати руком зејтина и смолу и баци цару у лице, и овај одмах ослепе. Ослепевши, цар стаде громко запомагати: Смилуј се на мене, слушкињо Бога истинога, па ћу и ја поверовати у Бога кога ти проповедаш. – Света мученица се помоли Богу и поврати вид цару. Стога поверова у Христа цар и сви телохранитељи његови, и примише свето крштење у име Свете Тројице. Изишавши из Рима, света Параскева проходаше градове и села проповедајући Еванђеље Господа Христа. Тако дође у један град у коме беше кнез неки Асклипије. Изведена пред њега, она призва име Господа Христа, прекрсти се и изјави да је хришћанка, и објави да је Христос Бог неба и земље. Када то чу, кнез Асклипије се смути, па је посла к једној страшној змији која живљаше изван града у пећини, којој обично бацаху осуђене на смрт да их поједе. Када света мученица дође тамо, змија је угледа, па страховито зашишта, и отворивши уста испусти много дима. А светитељка приближивши се змији рече: „Дође, о звери, гнев Божји на тебе!“ И дунувши на змију она је закрсти. Јекнувши страховито, змија пуче на два дела, и црче. Видевши ово чудо, кнез и сви што беху с њим повероваше у Христа. Отпутовавши одатле, светитељка дође у други неки град, у коме кнезоваше неки кнез Тарасије. Када овај дознаде за светитељку, изведе је преда се на суд. И упита је о вери. Она изјави да је хришћанка и да је Христос истинити Бог. Кнез је због тога баци у један котао пун зејтина, смолу и олова, па нареди те запалише ватру испод котла. Но анђео Господњи сиђе и расхлади котао и све у њему, те тако мученица Христова остаде неповређена. И на многе друге муке стави је овај бездушни тиранин, али не могаде поколебати чврсту веру њену. Стога јој напослетку одсече чесну главу њену, и победоносна душа блажене одлете у вечне обитељи небеске.

САДРЖАЈ:

ИНТЕРВЈУ / ЕПИСКОП ФОТИЈЕ: ЖИВИМО У ВРЕМЕНУ ТЕЖЕМ ОД ВРЕМЕНА КОСОВСКЕ БИТКЕ, А НИСМО ЈУНАЦИ	4
БЕСЈЕДА / ВРЕМЕ ПРАВОСЛАВЉА – <i>Епископ Фотије</i>	7
ЕВХАРИСТИЈА – ЗАЈЕДНИЦА ТЕЛА И КРВИ ХРИСТОВЕ – <i>Младен Јурошевић, протонамјесник</i>	9
СРОДСТВО У ТИЈЕЛУ И КРВИ ХРИСТОВОЈ – <i>Бојан Чечар, протођакон</i>	11
СОЦИЈАЛНА ДИМЕНЗИЈА ЦРКВЕ – <i>Радмило Радовић, протојереј</i>	13
ДРУГА БОГОСЛОВСКА БЕСЕДА СВ. СИМЕОНА НОВОГ БОГОСЛОВА И ПРОТИВ ОНИХ КОЈИ ПОКУШАВАЈУ ДА БОГОСЛОВСТВУЈУ БЕЗ ДУХА	15
ЕПИСКОП ФОТИЈЕ: СТАРАЦ ТАДЕЈ	19
ОТКРОВЕЊЕ ЈОВАНОВО У ИСТОРИЈСКОЈ И ВАНВРЕ- МЕНСКОЈ ПЕРСПЕКТИВИ – <i>Остоја Дикић, јереј</i>	20
АРХИМАНДРИТ ФИЛОТЕЈ О ОБАВЕЗНОЈ ВАКЦИНАЦИЈИ	22
СВЕТОГОРСКИ СТАРАЦ ЕФТИМИЈЕ ИЗ КАПСАЛЕ: ШТА ЋЕ БИТИ СА ОБАВЕЗНОМ ВАКЦИНАЦИЈОМ?	23
АНТИХРИСТ – <i>Владимир Потерјахин, теолог</i>	25
ПРОФ. ДР СТАМЕНКО ШУШАК – ВЕРА, НАДА И ЉУБАВ	26
ХРИШЋАНСКИ ВРЛИНОСЛОВ ГЕНЕРАЛА СИМОВИЋА – <i>Давор Арнаут, ђакон</i>	30
ПРОФ. ДР МИЛЕНКО С. ФИЛИПОВИЋ – НЕУМОРНИ ИСТРАЖИВАЧ СЕМБЕРИЈЕ <i>др Слободан Продић</i>	33
АПОСТОЛИ ЈЕВАНЂЕЉА – <i>Кристијан Ђокић, јереј</i>	35
„ДЈЕВОЈЧИЦЕ ТЕБИ КАЖЕМ УСТАНИ!“ – <i>Миланка Бурић</i>	37
ДЕСЕТ ЗЛАТНИХ ПРАВИЛА СВЕТИТЕЉА ФИЛАРЕТА МОСКОВСКОГ	42
ДЕДА – ЗАНИМЉИВИ ЖИВОТ ПРАВОСЛАВНОГ МИСИОНАРА – <i>Олег Стењајев, протојереј</i>	42
БИО ЈЕДНОМ ЈЕДАН ЧОВЕК – <i>Олга Кључкина</i>	46
СТАРАЦ КЛЕОПА: ПОВЕСТ О ДЕЛАТНОЈ ВЕРИ	47
ЈУСТИН, ГЕОРГИЈЕ И АЛЕКСАНДАР ПРЕПОДОБНИ ЈУСТИН ЂЕЛИЈСКИ, ПИСМА, МАНАСТИР ЂЕЛИЈЕ, 2020. ГОДИНЕ – <i>Срђан Мاستило</i>	49

Излази са благословом
Његовог Преосвештенства Епископа
зворничко-тузланског г. ФОТИЈА

Година VIII, број 37, (*преображењски број*),
Бијељина, 2021.

Главни и одговорни уредник
протођакон Бојан Чечар

Технички уредник
протојереј-ставрофор Љубомир Самарџић

Секретар уредништва:
јереј Остоја Дикић

Уредништво часописа:
протојереј-ставрофор Љубомир Самарџић,
протонамјесник Синиша Шаренац,
јереј Дражен Ракић, јереј Немања Ерак,
јереј Остоја Дикић и протођакон Бојан Чечар

Адреса уредништва:
Ул. Патријарха Павла 40, 76300 Бијељина,
E-mail: casopiszivotvorniistocnik@gmail.com

Часопис излази четири пута годишње

Сарадници часописа:
протојереј-ставрофор Ђоко Б. Лазић, протоје-
реј-ставрофор Зоран Илић, протојереј Драгиша
Симић, протојереј Радмило Радовић, протојереј
Александар Михајловић, протојереј-ставрофор
Жељко Теофиловић, протонамјесник Јован
Максимовић, протојереј Милош Зекановић,
протојереј-ставрофор Драган Илић, јереј Срђан
Васиљевић, јереј Милош Тришић, протонамјесник
Драган Марковић, протонамјесник Ненад Савић,
јереј Кристијан Ђокић, ђакон Бојан Јокановић,
ђакон Давор Арнаут, Данијел Васић, ђакон
Бранислав Недић, и Милица Игњатов

Издавач:
Издавачка кућа
Епархије зворничко-тузланске „СИНАЈ“
Ул. Патријарха Павла 40
76300 Бијељина, тел: (+387) 055-222-300
факс: (+387) 055-210-960

Лектор:
ђакон Давор Арнаут

Графичка припрема
сурографика, Зворник

Тираж:
4600

ЕПИСКОП ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКИ ФОТИЈЕ: ЖИВИМО У ВРЕМЕНУ ТЕЖЕМ ОД ВРЕМЕНА КОСОВСКЕ БИТКЕ, А НИСМО ЈУНАЦИ

Плашим се да живимо у тежа времена него у време Косовске битке, а нисмо јунаци. У ком смислу? Ми чак нисмо ни свесни одакле нам све прети опасност и против кога се све потребно борити, то је проблем. Наш непријатељ је сада невидљив и против њега се можемо борити само постом и молитвом.

Рекао је ово у интервјуу за „Глас Српске” Његово Преосвештенство, Епископ зворничко-тузлански Фотије, говорећи о предстојећем Васкрсу у времену пандемије вируса корона, улози и положају Српске православне цркве и искушењима која очекују српски народ у наредном периоду.

- Васкрсење Христово је за нас православне увек значајно, и у добру и у злу, и у здрављу и у болести. Увек и свагда. Сваке недеље је мали Васкрс, а на сам Празник над празницима, свеопшти Васкрс и Васкрсење - рекао је владика Фотије.

ГЛАС: *Већ годину дана смо “таоци” невидљивог противника, вируса корона, а овај период обиљежили су паника, неизвесност, страх, а на крају и замор од силних мјера. Колико дух и смисао, исповиједање Васкрснућа Исуса Христа, дају утјеху у овим тешким временима и колико је празновање Васкрса значајно за православне хришћане?*

ВЛАДИКА ФОТИЈЕ: Не може корона да заустави Васкрс. Људи долазе у цркву, моле се Богу и од те молитве бива им боље. Бог помаже! Није добро да народ буде побеђен страхом и паником. Болести је бивало

и бива, али све њих побеђују и превазилазе Васкрс и наши други црквени празници. Зато, браћо Срби, у своју Цркву, и биће боље свима. Мир и радост у души су највеће богатство, а то нам је управо дар Васкрса.

ГЛАС: *У времену пандемије могли су се чути позиви да се*

избегавају окупљања. Ипак, док сви причају о славама као највећем извору заразе, док се “зобрањује” Велики петак, допушта се “црни петак”. Колико је тешко било Цркви да слуша честе оптужбе да је кривац за ширење заразе и како генерално коментаришете такав однос?

ВЛАДИКА ФОТИЈЕ: Смешно је говорити да је Црква крива за нешто око короне кад сви знамо када и како је све почело. Управо супротно! Црква спречава ширење короне својим молитвама и богослужењима. Они који долазе у храм држе се одстојања и других прописаних мера. Али ми верујући очекујемо да нам Бог помогне и у овим невољама. Тако бива и у ратовима, земљотресима и поплавама. Црква је увек уз свој народ, а тако је и данас - не оставља га. Наши свештеници свете водиче по кућама, причешћују болесне и немоћне, обилазе старачке домове и врше службе Божије за добро народа и моле се за његову власт. То наша јавност мора да зна и ако Бог да, изаћи ћемо ми заједно као победници из ове муке и болести.

ГЛАС: Током овог периода вјерници су називани "лизачима кашика", "примитивцима" и различитим квалификацијама. Је ли и то било додатно искушење за вјернике и свештенство? Какво је Ваше виђење ових, благо речено, нетрпељивих изјава упућених православним вјерницима?

ВЛАДИКА ФОТИЈЕ: Свашта је Црква доживљавала кроз своју историју. Верници су у време римске и других империја бивали бацани лавовима, прогањани, на колац набијани, у данку у крви из своје земље одвођени, покрштавани, а цркве и манастири су у разним историјским периодима рушени. Тако и данас има, нажалост, оних који ништа не разумеју, шта је Црква и шта је њена мисија. Несрећни су они људи који хуле на Цркву, они не знају шта раде, као што нису

знали шта раде ни они који су распињали Господа Христа на Велики петак. Међутим, Црква се и даље моли Богу за све, чекајући њихово покајање, да се од своје заблуде врате памети и од своје невере и атеизма врате вери својих отаца и дедова.

ГЛАС: Многи Цркву виде као "примитивну", да не прихвата ставове струке и науке, али ипак могли смо видјети да су о болести некад конкретније говорили свештеници, а велики број владика се међу првима вакцинисао. Како на то све гледате и какав је Ваш став о питању свих ових мјера и вакцинације?

ВЛАДИКА ФОТИЈЕ: Црква је простор слободе, рече један умни владика. И тако је. Сви верници треба да живе сходно учењу Православне цркве. Они су слободни како ће и колико то веровање спроводити у своме животу. Неко живи у потпуности по вери и достиже чак ниво светости, а неко не, већ формално и фарисејски. И то се види, то људи знају. Црква никада није била против науке ако та наука није искључивала Бога као Творца. Наша православна писменост и ћирилица су од Светих Кирила и Методија, просвета од Светог Саве. цркве и манастири и православна архитектура су нам од светих Немањића. Све од Цркве је на опште добро. Од науке ипак није све добро. Постоје атомске бомбе и биолошке бомбе и отрови и много другога што представља зло за човека и човечанство. Зато је Црква била увек за оно што је проверено добро и само добро, а резервисана према ономе што није и не зна се куда води.

ГЛАС: Када Црква коментарише нека друштвена догађања, одређене гарнитуре по матрици крену да галаме о секуларизму. Међутим, када се држава уплиће у црквена питања, тада ћуте. А тих уплитања има, можда су само мање видљива. Како коментаришете ту "хистеричу" против Цркве? Како коментаришете чињеницу да се секуларизам тумачи тако да се Црква потпуно занемари и маргинализује, док се нико не оглашава кад је у питању мијешање државе у црквена питања?

ВЛАДИКА ФОТИЈЕ: Ово је тешко и комплексно питање. Ми живимо у времену посткомунизма. Комунизам је оставио разорне последице на духовно и културно биће нашег народа. То није лако обновити, јер је за то потребно доста времена. Комунисти су навикли да се Црква ништа не пита и да нема никаква права, а поготово да говори у јавности. Тако, међутим, даље не може. Црква говори и мора да говори. Не ствари дневне политике, већ суштинске ствари живота и смрти, слободе и државе, просвете и социјалне делатности. Тек што нам је прошао комунизам, а ево нових комесара са Запада који нас сада уче да нисмо мајмуни, већ бројеви, дигиталне картице и печати. Црква мора сада и са овим „усрећитељима“ да се бори и да чува наш народ од њихових патената и проналазака. Биће нам потребни нови Кочићи, јер ће пуно јазаваца бити на суду. Наравно, има и оних који би да командују и Цркви, понесу се, а потребно је знати да се Бог гордима противи, а смиренима даје благодат.

ГЛАС: *Српска православна црква остала је без великих пастира, међу којима су епископ и митрополит, Атанасије и Амфилохије, али и без патријарха Иринеја. Колико је то био тежак ударац за СПЦ?*

ВЛАДИКА ФОТИЈЕ: Да, недавно смо остали без ових великана, патријарха Иринеја, митрополита Амфилохија и епископа Милутина и Атанасија. Они су сада наши молитвеници на небесима. Опет су са нама, али у Небеској цркви. Нама сада остаје да њихова дела и њихове поуке проучавамо и да нам то помогне да у ово наше време издржимо сва искушења у којима смо се као народ нашли. Када ово кажемо, мислимо и на наше распето Косово и Метохију, нашу Црну Гору, Србију и Републику Српску, наше православље, нашу омладину и све друго. Све је то наш заједнички крст и све то морамо достојанствено изнети да бисмо као народ и као Црква достигли Васкрсење.

ГЛАС: *У фебруару ове године вјерници Српске православне цркве добили су и новог патријарха, Његову Светост господина Порфирија. Он је и Ваш пријатељ из студентских дана. Ријеч је о великом духовнику и теологу. Да ли је пред њим изазован пастирски период?*

ВЛАДИКА ФОТИЈЕ: Пред свима нама, као и пред новим патријархом Порфиријем је велики крст, али и вера у Васкрсење. Бог за ово време изабра новог патријарха да нас води, да буде духовни отац нашег распетог светосавског народа. То свакако није лако, али

ће Бог патријарху дати снаге. Ми, међутим, треба да будемо спремни да га чујемо и да га следимо.

ГЛАС: *У појединим медијима се писало о подјелама, различитим струјама и другим облицима неслагања у Сабору. Владике често не одговарају на такве оптужбе, а у већини саопштења и одлука демантују такве написе. Како Ви видите ситуацију у Сабору, да ли постоји јединство у СПЦ?*

ВЛАДИКА ФОТИЈЕ: Јединство у Сабору СПЦ постоји, оно је дато, али је и задато. То значи да се и јединство мора изнова и изнова остваривати. Сигурно да има струја у СПЦ, а где их нема? Разне школе, разне генерације, разни нивои вере и тако даље. Уз то све додајмо да живимо у тешком, апокалиптичном времену када светско зло хоће да се наметне као добро и да сруши све до сада постојеће системе и вредности. Ту се свакако, па чак и на првом месту, налази Црква као чувар свих православних и традиционалних вредности српског народа у целини. Сама та чињеница говори да ове вредности морамо по сваку цену чувати, јер СПЦ је гарант опстанка и јединства нашег српског народа ма где он живео.

ГЛАС: *Како видите ситуацију на Косову и Метохији, у Сјеверној Македонији и Црној Гори гдје је наша Црква била, а и данас јесте, на удару појединих снага?*

ВЛАДИКА ФОТИЈЕ: Већ смо мало рекли о овој теми. Црква је она која нас обједињује на свим меридијанима. Литије у Црној Гори - манифест слободе, пројава вере. Косово и Ме-

тохија, уздах и крст и по Његошу грдно судилиште. Требало би да као народ све осмишљавамо православљем, као што се тренутно догађа у Русији. Путин уводи предмет патриотизам у средње школе, да бисмо знали ко смо и шта смо. То није шовинизам, већ свечовечанско словенство и православље. Дај Боже да се као народ одржимо, да се у ово апокалиптичко време покажемо као достојни потомци наших предака, како је говорио наш велики патријарх Павле, и да Васкрс буде наш почетак и крај и оно што осмишљава наш живот.

Сабор

ГЛАС: *У мају је засједање Светог архијерејског сабора. Шта вјерници могу очекивати и о чему ће се све одлучивати?*

ВЛАДИКА ФОТИЈЕ: На Сабору СПЦ се увек одлучује о значајним стварима које се тичу живота, вере и етоса нашег народа. Расправља се и одлучује о свему ономе што је важно за нашу Цркву и народ на свих пет континената, али првенствено о очувању наше вере и јединства. Бирају се и нови епископи, нови пастири где је то потребно, договарају црквене активности и прославе у наредној години, посете патријарха другим православним црквама итд. Једном речју, све оно што се тиче живота и деловања Цркве у садашњем времену.

Интервју за „Глас Српске“

Линк: <https://www.glassrpske.com/cir/plus/intervju/episkop-zvornicko-tuzlanski-fotije-zivimo-u-vremenu-tezem-od-vremena-kosovske-bitke-a-nismo-junaci/360010>

ВРЕМЕ ПРАВОСЛАВЉА*

Беседа Његовог Преосвештенства, Епископа зворничко-тузланског, Г.Фотија, поводом освећења храма у Подновљу, где је 1. новембра 2020. године служио Свету архијерејску Литургију.

Ево нас данас у Подновљу да осветимо и благословимо овај обновљени Храм Преображења Господњег. Пре тридесет година је освећен, а храмови наши морају непрестано да се обнављају, украшавају живописом и другим свештеним предметима. Украшавајући њих ми украшавамо душе своје и чинимо овај храм местом молитве, местом тиховања, местом духовних созерцања, местом сусрета са Богом и са ближњима. Заиста је свака Литургија тај догађај – сусрет са Богом и са ближњима, тј. са Црквом Божијом.

Ми смо се данас сабрали овде на Свету Литургију, а мисли су нам, слободно можемо рећи, у Подгорици, јер се данас испраћа наш митрополит Амфилохије који се недавно упокојио. Данас мноштво народа, са свих страна, хоће да испрати тог великог човека и великог архијереја Српске цркве. Многи спортисти нису могли да играју добро своје турнире. Многи људи су били некако сетни, и сви смо били некако замишљени када тако један велики човек и архијереј одлази од нас. Али, у томе и јесте тајна наше вере. Ми верујемо да смрт није последња реалност за нас, него очекујемо пуноћу наше вере управо у васкрсењу из мртвих. Тај сабор доле и овај сабор овде и све помињање овде, значи, подсећају нас на то да смо ми људи, као и на веру у васкрсење - да верујемо у победу живота над смрћу,

*Храм Преображења Господњег
- Подновље*

у победу вечности над пролазношћу, у победу добра над злом. Све се то сабира у тим догађајима, посебно кад су тако велике сахране и испраћаји. И ми смо овде у својим убогим молитвама поменули Високопреосвећеног митрополита црногорско-приморског Амфилохија који од нас одлази у Царство Небеско и од сада ће нам бити небески учитељ.

Такође, овај свети храм обновљен и јесте за нас учитељ. Да приступамо овој светињи као самом Дому Божијем. Да приступамо ликовима насликаним у светим храмовима као живим светитељима; иконама – као иконама самих личности које представљају. Ми улазимо, не у простор смрти, него у простор живота када уђемо у свети храм. Ту је Бог, ту су светитељи,

ту су анђели Божији са нама заједно на Литургији.

Данас, дивни велики светитељи које празнујемо: Свети пророк Јоил, старозаветни, који је живео 800 година пре Господа Христа, али је Духом Божијим видео и благовестио Силазак Светог Духа на апостоле, које је познато пророштво Светог пророка Јоила и многа друга пророштва која су била везана за старозаветни Израил и долазак Спаситеља света, Господа нашег Исуса Христа.

Такође данас празнујемо Светог Прохора Пчињског и Јована Рилског чија су житија веома слична. Свети Прохор Пчињски је живео у једној пећини, управо тамо где је данас Манастир Прохора Пчињског у Врањској епархији. Јован Рилски је живео у отвору једног сухог дрвета. То је за њега била пећина. И само су ловци знали за њих. Дакле, људи који су живели највећим подвигом који људска природа може да поднесе, али су достигли висок степен светости и савршенства. Заиста су постали анђели у телу, како се то говори у житијама и тропарима светих. Свети Прохор Пчињски и данас у манастиру пчињском чудотвори и мироточи. Многи људи долазе, налазе утеху духовну. Свети Јован Рилски је у рилском манастиру у Бугарској и мноштво народа долази и њему, моли се и исцељује.

То је свето Православље, браћо и сестре. То имамо ми у

недрима својим. То чувамо и то треба да буде богатство, не само нашега народа, него једног тренутка да постане богатство читавог света. Јер, свети оци и духовници са Свете Горе говоре да је ово време – време Православља. Земаљски гледано, ми ћемо рећи: Па како време Православља кад смо ми Срби распети и сви други православни су распети – у прогонима, у ратовима у којима смо посебно ми били? Али, Бог зна како ће учинити и како чини. Једноставно, наше Православље у себи чува благодат Духа Светога, истиниту Цркву Божију. Ту су светитељи, ту су знамења, ту су чудотворства и ту су велики догађаји. Тако се надамо да, после можда неких историјских догађаја и ових пандемија и овога свега што сад трпимо као крст, да ће доћи заиста један тренутак када ће људи у Православљу тражити утеху и наду. Сви верујући људи и све душе верујуће. Дубоко верујемо да ће тако бити јер су то говорили свети оци, а ми православни треба да будемо спремни. Ми – јерархија, свештеници – треба да будемо спремни да прихватимо те народе који се буду обраћали нама да приступе Цркви Божијој, да их прихватимо заиста као децу своју и као оне који траже реч спасења.

Желим да честитам нашем оцу овде и свим члановима црквене општине на труду који су имали око обнове овога светога храма и парохијског дома, такође; на труду свих оних који помажу обнове наших светиња овде у добојском крају. У последње време смо највише овде, али и на другим местима ши-

ром наше епархије, управо зато да бисмо доживели јединство са својом светињом. Те светиње – ми их некако, кад их лепо украсимо – ми их онебесујемо а оне, у ствари, нас хватају за руке и са собом узносе на небеса. И ми, верујте, много више користи имамо што те своје светиње украшавамо, него што имају саме цркве или сам Бог – као да је Њему то потребно. Богу није потребно ништа, Бог је савршен по себи, али нама људима је потребно да будемо у заједници са Богом да бисмо и ми колико–толико били савршенији него што јесмо. Вели-

ки су подвизи, велика је борба, али, хвала Богу, има и великих дарова и великих награда. Тако желимо благослов Божији свима онима који су се укључили у обнову овога светога храма и свих наших храмова широм Епархије зворничко-тузланске. Нека их Господ благослови, свештенике, њихове пастире, такође. Да не малаксају него да иду да се боре и да увек имају пред собом најбоље примере. Многи људи некако духовно се збуне или дођу у неку неверицу кад слушају данас на вестима непрестано или неке лоше примере из Цркве или, генерално, неке лоше догађаје: десило се то и то. Једноставно саблажњавају народ, што би рекао Свети старац Пајсије, износећи само не-

гативне вести о Цркви. А Црква има 99 позитивних вести, а једну негативну. И ми смо данас тих 99 позитивних вести овде доживели у овоме светом храму, а негативних ћемо чути кад изађемо... световне вести, вести оне – земаљске, вести оних људи који не воле Цркву Божију, који су непрестано противници Божији били кроз историју, и до дана данашњег има таквих. Нека их, то је њихова нека мисија. Али, ми да гледамо на своје светитеље и најпозитивније примере из нашег народа – слободно можемо рећи, у наше време – митрополита Амфилохија. Да ми људи, који смо теолози, да се бавимо теологијом и да читамо његова дела која су, хвала Богу, многа записана и многобројна су. Беседе можемо чути на интернету. Можемо се, дакле, поучити. Као један савремени отац Цркве који је сабрао предање црквено, предање Светог Григорија Паламе, предање светих исихаста, Светога владике Николаја Жичкога и Охридског, Светога аве Јустина Ћелијског. Они су у наше време, међу нама Србима, најсавременији теолози и светитељи и, наравно, и сам митрополит Амфилохије. Да не говорим о другим, светим оцима данас поменутих – Светом Прохору Пчињском и Јовану Рилском. Рећи ћемо: „Не можемо ми то. Људи су живели савршеним животом, а ми не можемо ниједан дан да проведемо у једном подвигу. Некако се и сами ослабимо“. Можемо уз Бога и Божију помоћ много тога. Људи су падали и Бог их је подизао и много је таквих примера у историји. Ето, њима да се укрепљујемо.

ЕВХАРИСТИЈА – ЗАЈЕДНИЦА ТЕЛА И КРВИ ХРИСТОВЕ

Животворно и живоносно начело сабрања се остварује пре свега у светотајинском животу Цркве, односно у Евхаристији, као тајни¹, у којој се остварује неизрециво јединство и сабрање свих бића и свих дарова по икони тројичног јединства. Речи на почетку Свете Литургије „Благословено Царство Оца и Сина и Светог Духа“², указују на реалност присуства Тројичног Бога и неизрецивог прожимања Личности Свете Тројице, као начина Божијег постојања који, Духом Светим, постаје доступан члановима Цркве. Епископ у Литургији је икона Христова и он се моли Богу Оцу, да се оствари саборно јединство свих у Телу Христовом, а сабрани верници око епископа чине заједницу Светог Духа (2. Кор. 13, 13), која у свему треба да подражава и оприсутњује јединство о коме говори Христос када каже да сви буду једно.

У богочовечанском телу Цркве, по речима о. Јустина Поповића, „дата је сва благодат Тројичног Божанства“³. Због тога, Евхаристија долази последња од свих светих тајни, јер није могуће даље отићи, нити било шта придодати. Ту човек треба да се заустави и да по-

куша да потражи средства помоћу којих ће бити у стању да до краја очува Ризницу добара, јер Света Евхаристија је заједница

Бога са човеком, где се човек обнавља, а из евхаристијског (литургијског) искуства, осећамо да је човек слободно, литургијско биће, јер обновљен човек ослобођен је од греха, од смрти, од пропадљивости и бивајући способан да живи у новом животу који му је припремио Нови Адам.⁴ Таквог човека, Господ уздиже изнад свих анђела и арханђела, изнад свих натчовечанских бића.⁵ То је основна препознатљивост „новог човека“, јер како каже апостол Павле: „Где је Дух Господњи, онде је слобода“ (2Кор. 3,17).

Бог је оставио као наслеђе

Своје Тело и Крв, како бисмо јели и пили, и причешћивали се у Христу, на најсавршенији могући начин. Евхаристија нам показује, води нас, и сједињује са Христом. „Јединство Тела Цркве проиходи из јединства у евхаристијској трпези“.⁶

Шмеман каже за Евхаристију да је „дело оних којима су греси опроштени и остављена безакоња, који су измирени са Богом“.⁷ У Евхаристији, као центру јединства хришћана са Христом у телу Цркве, постаје се причасник *другог живота и првина вечности*.⁸ Евхаристија, која даје хлеб живота, за човека је Источник живота и пијући ново пиће које не тече из јалове стене, него извора бесмртнога,⁹ осећамо воду живота како жубори у нама.¹⁰

Евхаристија је једино сигурно богатство. Треба тако завоleti Евхаристију да би се кроз њу схватио црквени живот. Апсолутно је тачно када се каже да хришћанство схвата само онај ко разуме Литургију, јер „Евхаристија је врхунац човекових тежњи. Почетак и крај су овде повезани заједно. Она је светотајинско наслућивање, предукус васкрсења“.¹¹

У Евхаристији,¹² хришћани

1 „Христове тајне се казују човеку само открићењем Божијим. Њу нико није могао схватити, ни човек тако силнога ума као што је Свети апостол Павле. Он изјављује: „мени се по открићењу каза тајна“ (Еф.3,3)“, о овој теми види код: Јустин Поповић, *Догматика Православне Цркве III*, 104.

2 *Службеник*, Божанствена Литургија Св. Јована Златоуста, 89.

3 Прузето са: <http://www.manastir.se/index.php>

4 Мирко Ђ. Томасовић, *Нови Адам. Тајна човека у светлости библијско – литургијско – светоотачког поимања*, 350.

5 Јустин Поповић, *Православна Црква и Екуменизам*, 1974.

6 Георгије Флоровски, *Црква је живот*, 554.

7 Александар Шмеман, *Евхаристија*, 20.

8 Тропар седме песме канона Пасхе.

9 Треник, опело умрлих на Ускрс, песма 3., ирмос.

10 „Водом боготворном и крвљу Твојом, Боже Логосе, Црква се весело украшује као Невеста“, поје богонадухнути песник, (Мало вечерње, на стиховње стихире, Крстовдан).

11 Георгије Флоровски, *Богословске студије*, 61.

12 „Евхаристија нам објављује и даје васцелог Господа Исуса Христа у свом чудесном бо-

Шмеман каже за Евхаристију да је „дело оних којима су греси опроштени и остављена безакоња, који су измирени са Богом“. У Евхаристији, као центру јединства хришћана са Христом у телу Цркве, постаје се причасник другог живота и првина вечности. Евхаристија, која даје хлеб живота, за човека је Источник живота и пијући ново пиће које не тече из јалове стене, него извора бесмртнога, осећамо воду живота како жубори у нама.

не учествују напросто у смрти и Васкрсењу Господњем, као новостворене личности. У Божанској Евхаристији, све бива возглављено, будући да „примамо самог Васкрслога Христа“, на којем је заснован свецели круг благодати. Под „кругом благодати“ се подразумева литургијски и светотајински круг, цело устројство и живот Цркве, као Тела Христовог. Он је тај Који је присутан и Који се приноси у Евхаристији која омогућава савршенство свих осталих светих тајни, јер је Васкрсли Христос „сваком телу пропутио пут у живот вечни“,¹³ и учинио нас члановима Свога Тела (Јн. 6,53–55).

Свети Никола Кавасила говорећи о значају заједничарења у Телу и Крви Христовој каже: „Плод заједничарења у Евхаристији је у томе да крв, којом ми сада живимо, постаје Крв Христова, а тело које за нас свршава свету тајну, постаје Тело Христово“.¹⁴ Читава личност човека, са свим његовим психосоматским чулима и функцијама, учествује у заједници са Христом, бивајући преображена и

охристовљена. „То је свеславни брак, којим Најсветији Женик

узима Цркву за Своју девствену Невесту, чиме постајемо плот и кост Његове кости“ (Пост. 2,21).

Човек не постаје уд Христовог Тела само на речима, него у стварности. На то нам указује апостол Павле, када каже да су све људске функције преображене у функције Христове: „А ми имамо ум Христов“ (1.Кор. 2,16); „и јер тражите да искушате Христа Који у мени говори“ (2.Кор. 13,3). Да би све то сажео овим речима: „А не живим више ја, него живи у мени Христос“ (Гал. 2,20). Настојећи да пружи физиолошки опис и објашњење овог преображења, коментаришући библијски одломак „И који једе Мене, он ће живети ради Мене“ (Јн. 6,57), Кавасила указује на чињеницу, да човек, „може претварати у себе хлеб, рибу и све што једе. Али сва та храна, наглашава Кавасила, нема у себи живота, те стога, не може ни оживљавати (човека), јер човек има ути-

сак да му та храна даје живот зато што привремено одржава живим његово тело, али она у ствари човеку омогућава искључиво пуки опстанак, који је подложен трулежности и који је усмерен ка смрти. Али, Хлеб Евхаристије, који јесте Христос, јесте ваистину жив и у могућности је да дарује истински живот. Међутим, Христос не бива Сам претворен када се (у Причешћу) даје као храна човеку, него преображава човека у Онога Који Сам Он Јесте“.

Евхаристија се даје хришћанима не само за отпуштање многих грехова, него пре свега „због примања Духа Светога и као залог вечног живота у Богочовеку Христу“. Евхаристија има и космичко значење. Она васпоставља нови поредак, не само у људском животу, него и у читавој васељени, јер све оно што је Бог за човека, то је човек за тварни свет.

Евхаристија твори коначну стварност, сврху свега постојећег, циљ живота на земљи, преображење историје. „Време“ Евхаристије обједињује прошлост, садашњост и будућност. Оно пројављује вечност, реално је оприсутњавајући у нашем свакодневном животу. Простор Евхаристије је простор Царства Божијег. Као сабрање верних око Часне трпезе, Евхаристија је поновно успостављање нашег исконског дома у Рају. Као потпуна заједница верних са Богом и једних са другима, Евхаристија усавршава тај дом.

Простије речено, човек се никада не спасава сам, већ увек у светој заједници „са свима светима“ (Еф. 3,18), јер је „дело спасења сваког човека и свето“.

*Младен Јурошевић,
протојеромјесник*

гаству и раскошју Његове Богочовечанске личности, Његовог Богочовечанског Тела које је Црква“, опширније о овој теми види код: Јустин Поповић, *Божанствена Литургија*, Београд 1978, 223.

¹³ Литургија Светог Василија Великог, молитва за време: „Свјат, свјат, свјат“.

¹⁴ Свети Никола Кавасила, *О животу у Христу*, 138.

СРОДСТВО У ТИЈЕЛУ И КРВИ ХРИСТОВОЈ

У свијету у коме живимо постоје разне врсте сродстава. Према правној (јуридичкој) дефиницији, *сродство* је правом признати природни и друштвени (или само друштвени) породични однос између два или више лица, на основу којег се између њих заснивају одређена права и дужности. Главно и најважније сродство које ми људи познајемо јесте *крвно сродство*. Под крвним сродством подразумијева се: 1. сродство лица која проистичу једно од другог или 2. однос између лица која имају заједничког претка. Све њих чини блиским крвна веза, али сви они имају исто заједничке крви¹. Сљедеће сродство које имамо јесте *сродство по усвојењу* (адоптивно сродство). Оно представља облик тзв. грађанског сродства. Оно настаје правним путем: уговором или одлуком надлежног органа. Зато се ово сродство означава и као вјештачко сродство. Његов значај мијењао се током дуге људске историје. Може се рећи да је усвојење једна од најстаријих установа у друштву. Познавали су га и најпримитивнији народи. Код њих је понекад имало и масовни карактер: једно племе је усвајало друго да би са њим засновало сродничке односе. Помиње се и у легендама свих народа. Највеће митолошке личности обично су биле усвојена дјеца,

одбачена од краљевских родитеља, усвојена од неког сиромаша, да би на крају открила своје право поријекло и повратила изгубљени пријесто². Трећа врста сродстава коју знамо јесте *сродство по тазбини*. Слично као и *адоптивно сродство*, тако и *сродство по тазбини*, представља правну, друштвену и моралну везу између два или више

Тајна Вечера

Причестивши се Св. Тајнама не постајемо најприсније могуће сродни само са Христом, већ и са свима онима који се такође причестише на Св. Литургији, јер је Једно Тијело и Једна Крв која од тренутка причешића почиње „да струји нашим венама“.

лица. Оно настаје закључењем брака. Нарочито се подвлачи његов морални значај: поштовање према сродницима брачног друга, које је нужна претпоставка за успјешан и складан брак³. У низу сродстава које познаје правна наука постоји и *духовно сродство* или *сродство по крштењу*.

Главна намјера овог нашег рада јесте да покажемо да су

сва ова горе поменута сродства – изузев можда *сродства по крштењу* – блиједе сјенке наспрам оног сродства које остварујемо са Христом и са ближњима у Св. Литургији кроз причешћивање Св. Тајнама Христовим, тј. Пресветим Тијелом и Пресветом Крвљу Његовом. Када то кажемо, ни у ком случају не желимо потцијенити нити омаловажити значај који овосвјетовна сродства имају у људским животима. Међутим, када се упореде са оним сродством које остварујемо у Тијелу и Крви Христовој, она су заиста маргинална, неважна. Можда ће ово некоме звучати прејакно, али када се у обзир узме да у Св. Литургији Сам Христос постаје наш главни

сродник, онда су ствари више него јасне. Осим тога, сродство које остварујемо у Св. Литургији јесте сродство за вјечност. Оно никада не пролази, док ће сродства овога свијета проћи, јер *пролази обличје овога свијета* (1. Кор. 7, 31). Овај свијет, као и сродства која остварујемо у овом свијету, нису савршена – зато ће и проћи. А када дође *савршено, онда ће престати што је дјелимично* (1. Кор. 13, 10) и несавршено.

1 Младеновић, М., Стјепановић, С. и Живановић, М., Породично право, Правни факултет Универзитета у Српском Сарајеву, Пале 2003, стр. 37.

2 Исто, стр. 41.

3 Исто, стр. 43.

У Св. Литургији причешћујемо се Тијелом и Крвљу Христовом и на тај начин остварујемо најприснију могућу заједницу с Њим. Многи св. оци говорили су да у Св. Литургији постајемо сутјелесници и сукрвници Христови. Његово Тијело и Његова Крв кроз причешћивање улазе у нас и мијешају се са нашим тијелом и нашом крвљу, чинећи нас тако сродницима Бога Оца. То је тај дар усиновљења. У Христу кроз Св. тајну причешћа постајемо и сами мали синови Божији.

У Св. Литургији причешћујемо се Тијелом и Крвљу Христовом и на тај начин остварујемо најприснију могућу заједницу с Њим. Многи св. оци говорили су да у Св. Литургији постајемо сутјелесници и сукрвници Христови. Његово Тијело и Његова Крв кроз причешћивање улазе у нас и мијешају се са нашим тијелом и нашом крвљу, чинећи нас тако сродницима Бога Оца. То је тај дар усиновљења. У Христу кроз Св. тајну причешћа постајемо и сами мали синови Божији. Важно је истаћи да се то усиновљење остварује и устројава искључиво силом и благодаћу Духа Светога. Без Духа Светога нема ни усиновљења. Дух Свети је Тај Који нас окупља на Св. Литургију, гдје кроз причешће постајемо једно са Христом и гдје се заједно с Њим приносимо Богу Оцу на дар.

Да би дар усиновљења и сродства са Богом био могућ, неопходно је да се човјек најприје роди водом и Духом (Јов. 3, 5), тј. да се крсти. Св. тајна крштења управо и представља рађање за нову, тј. духовну врсту односа и сродства. Рађамо се Духом Светим. Управо силом и дејством Духа Светога принесени дарови хљеба и вина на Св. Литургији постају Бесмртно Тијело и Бесмртна Крв Христова. Такође, Његовом силом и дејством Тијело и Крв Христова постају и наше тијело и крв. **Причестивши се Св. Тајнама не постајемо најприсније могуће сродни само са Христом, већ и са сви-**

ма онима који се такође причестише на Св. Литургији, јер је Једно Тијело и Једна Крв која од тренутка причешћа почиње „да струји нашим венама“. То је сродство за бесмртност и за живот вјечни. Остала сродства се укидају или постају мање битна. Зато је апостол Павле и рекао да *нема више ни Јудејца ни Јелина (Грка), нема више роба ни слободнога, нема више мушког ни женског, јер сте сви један (човјек) у Христу Исусу (Гал. 3, 28)*. Вриједно је помена да је први назив који су Христови слѣдбеници користили за себе био управо *браћа*. Назив *хришћани* настао је нешто касније у Антиохији. Такође, у раној Цркви веома је била изражена свијест о припадности *Једном Тијелу Христовом, тј. Цркви*. Вјерни су себе доживљавали као *удове Тијела Христовог. Јер као што је тијело једно и има удове многе, а сви удови једнога тијела, иако су многи, једно су тијело, тако и Христос. Јер се једним Духом сви ми крстимо у једно тијело – били Јудејци, или Јелини, или робови, или слободни; и сви смо једним Духом напојени. Јер и тијело није један уд него многи (1. Кор. 12, 12-13)*. Не постоји бољи примјер да се опише блискост и сродност са Христом од близине и сродности која се остварује између једног тијела и његових удова. У Св. тајни причешћа ми не само да постајемо сродни са Христом и са ближњима, већ постајемо *једно Тијело*.

Већ смо рекли да овим радом не желимо да обезвриједимо постојање сродства која важе у овом свијету, већ само да покажемо колико је литургијско сродство веће, значајније и дубље. Нема сумње да ће сродства овога свијета трајати док траје и историја овога свијета. Али, послије тога Христос ће дефинитивно укинути сва сродства и једино сродство које ће тада играти улогу биће духовно сродство с Њим и са изабраницима његовим у Царству Његовом.

На крају, треба поменути и један примјер из пастирске праксе, а који у знатној мјери објашњава оно о чему је у овом тексту било ријечи. Наиме, један наш вјерник изнио је своје запажање: *Оче, редовно долазим на Св. Литургију, гдје непрестано узимам учешћа у Св. тајни причешћа. С друге стране, моји укућани и најближа родбина – које знам читав свој живот и о којима знам све – нису баш тако чести. Ипак, најдубље осјећам да људе, који се заједно са мном редовно причешћују на Св. Литургији, боље знам. Осјећам да су ми они ближи чак и од мојих најближих укућана*. Као што видимо, сродство које се остварује у тајни Тијела и Крви Христове најдубље је и најприсније. То је зато што оно не долази као посљедица неког овосвјетовног фактора, него као заједница и дар Духа Светога. Дух Свети на нама несазнајан и невидљив начин окупља расијану дјецу Божију из цијелога свијета на једно мјесто, тј. у Цркву, и увезује их силом и благодаћу Својом у Једно Тијело Христово, стварајући на тај начин од њих најприсније и најближе могуће сроднике.

Бојан Чечар, протођакон

СОЦИЈАЛНА ДИМЕНЗИЈА ЦРКВЕ

Црква као Тијело Христово, одувijek је испољавала своју социјалну димензију у друштву, и у границама датих могућности то и практиковала кроз животе својих вјерника. Осврћући се на ријечи Господа Исуса Христа и Његових светих апостола, видјећемо да се често истиче социјална категорија која је чврсто уткана у сам богочовјечански организам Цркве Христове. Често се наглашавају љубав и милосрђе као неодојиви дијелови бића и живота једног хришћанина, који живећи овим узвишеним хришћанским врлинама, још овдје и сада предокуша Царство Небеско и живот Будућег вијека.

У Еванђељу можемо јасно видјети да је Спаситељ позивао на давање милостиње, наглашавајући да се она чини у тајности и скрушености, тј. без поговарања и хвалисања због учињеног добротинства према било коме (Мт. 6,1-4). Такође је истицао милостињу као важну духовну категорију и начин на који се задобија Царство небеско и стиче благо на небу, јер јасно каже: „Продај све што имаш и подај сиромасима, и имаћеш благо на небу“ (Мк. 10,21; Лк. 18,22). Свакако да не могу сви у потпуности примијенити ову заповијест у датим околностима свог овоземаљског живота, али то не значи да уопште не треба да тежимо духовном савршенству и уподобљавању Христу на које смо позвани и призвани.

На другом мјесту, у одговору законнику који га је искушавао, Христос је, такође, истакао важ-

ност милосрђа, као неопходног услова за улазак у Царство Небеско и задобијање живота вјечнога. У Причи о милостињом Самарјанину (Лк. 10,25-37), Он је прецизно указао какви треба да буду наши међуљудски односи. Из ове приче јасно закључујемо да је наша основна људска и хришћанска дужност

Свети апостол Павле иде још даље, и руковођен овом еванђелском заповијешћу, позива нас да своје милосрђе проширимо и на своје непријатеље, јер каже: „Ако је гладан непријатељ твој, нахрани га“ (Рим. 12,13,20), док нас на другом мјесту опомиње и позива: „А добротинство и заједништво не заборављајте,

Христос - Милостиви Самарјанин

помагање ближњем своме када се он нађе у било каквој невољи. Но, често се запитамо, као што се и онај законик питао, ко је наш ближњи према коме треба да испољимо своју љубав и добротинство. Из поменуте приче видимо да је ближњи наш сваки онај који нам добро учини. Сходно томе, и ми постајемо ближњи свима онима којима добро чинимо, а на то нас Христос управо и позива кроз ову причу.

јер се таквим жртвама угађа Богу“ (Јев. 13,16).

Из Дјела апостолских видимо да је у свијести првих хришћана итекако била развијена идеја о социјалној одговорности Цркве, јер живот једног хришћанина био је незамислив без љубави и међусобног заједничарења у материјалним добрима, која су им била дарована да их на добробит свију употребљавају. Из описа живота прве хришћанске заједнице у Јерусалиму и дру-

гим мјестима, видимо да нико од хришћана није био у оскудици, зато што су сви имућнији хришћани, који су имали њиве или куће, продавали свој иметак и новац доносили апостолима, који се даље „даваше свакоме према потреби коју је имао“ (Дап. 4,34-35; 11,29). А да се потребитима помагало и помоћ дијелила свакога дана, видимо из даљег текста Дјела апостолских који нам открива узајамну хришћанску љубав и бригу једних према другима (Дап. 6,1).

У посланицама Светог апостола Павла постоји више примјера из којих се јасно види да су први хришћани водили рачуна о редовном прикупљању милостиње и помагању појединим члановима хришћанске заједнице у њиховим потребама (Рим. 12,13; 15,26-27; 1 Кор. 16,1-3; Гал. 2,10). Дјела апостолска потврђују и лично учешће апостола Павла у дијељењу прикупљене милостиње (Дап. 24,17). Такође, апостол Павле поручује своје ученику Тимотеју, да заповиједа богатима да се не уздају у своје богатство и да се не преузносе због добара која имају, већ да буду саосјећајни и дарезљиви, те уздајући се у Бога, да се богате добрим дјелима којима се задобија живот вјечни (1. Тим. 6,17-19).

Суштински посматрано, однос Цркве Христове према свијету одувјек је био социјално димензиониран. Социјално учење Цркве исто је кроз све

вијекове, јер Црква је увијек вршила, кроз своју свеобухватну духовну, и социјалну мисију, утичући на људско друштво, а посебно на заједницу вјерних, преображавањем истих по мери и уз уважавање од Бога дароване слободе сваке људске личности.

Свештенослужитељи и вјерни су, од Сâмог Христа призвани и позвани да одговоре, не само на духовне, него и на социјалне захтјеве, и "да дијеле милостињу" (Дап. 11,30), као и да посјећују, тјеше, олакшавају невоље, штите и моле се за невољне. Једном ријечју, богословска концепција социјалног учења Цркве готово да нема граница ако се зна да су хришћани призвани и позвани да, исправљајући и усавршавајући себе, исправљају и усавршавају и друштво у коме живе, непрестано имајући на уму еванђелску Причу о милостивом Самарјанину. Они на тај и такав начин служе и друштву коме припадају, не презирући га, не ниподаштавајући га, не уништавајући га и не минимизирајући га, али га ни обоготворавајући, него му свестрано доприносећи еванђелским преображавањем.

Хришћанин не може да се одвоји, нити да одбије своју улогу у мисији Цркве, када је у питању њена социјална димензија и одговорност за свијет око себе. Заповијест о љубави која је садржана у Еванђељу, треба да буде порука која сваког чла-

на Цркве Христове претвара у биће које воли, и која га води да одбаци егоизам, индивидуализам, себичност и самодовољност. Христове речи: "Као што учинисте једноме од ове Моје најмање браће, Мени учинисте" (Мт 25:40), нису намијењене да остану само „побожна“ жеља, већ да постану конкретно животно одређење саможртвене љубави за друге, а на првом мјесту љубави за сиромашне и све оне који су се услед ратних разарања, елементарних непогода (као што су све учесталији: земљотреси, поплаве, пожари, и сл.) и из било којих других узрока нашли у материјалној кризи и невољи, јер у њима Црква види Сâмога Христа, коме ми најчешће дарујемо од „сувишка“ свога, а не према мјери материјалних добара која су нам Богом дата.

Дакле, Свето Писмо нас увијек позива на активну преданост нашим ближњима и захтијева од нас да дијелимо одговорност за цјелокупно човјечанство. Ова обавеза и одговорност није ограничена само на нашу породицу, рођаке, сународнике, већ на све људе без разлике, јер ниједан хришћанин не може себе да сматра непотребним или равнодушним у оквиру социјалне категорије, у коју је Црква одувјек била активно укључена.

На крају, можемо да закључимо ријечима Светог апостола Петра, који заповиједа: „Будите сви једнодушни, сажаливи, братољубиви, милосрдни, смјерни“ (1 Пет. 3,8), „а прије свега имајте постојану љубав међу собом, јер љубав покрива мноштво гријехова“ (1 Пет. 4,8).

*Радмило Радовић,
протојереј*

Суштински посматрано, однос Цркве Христове према свијету одувјек је био социјално димензиониран. Социјално учење Цркве исто је кроз све вијекове, јер Црква је увијек вршила, кроз своју свеобухватну духовну, и социјалну мисију, утичући на људско друштво, а посебно на заједницу вјерних, преображавањем истих по мери и уз уважавање од Бога дароване слободе сваке људске личности.

ДРУГА БОГОСЛОВСКА БЕСЕДА СВ. СИМЕОНА НОВОГ БОГОСЛОВА И ПРОТНВ ОНИХ КОЈИ ПОКУШАВАЈУ ДА БОГОСЛОВСТВУЈУ БЕЗ ДУХА

Онај који је са висине примио дар да свагда у устима носи хвалу Бога¹, који отвара уста своја и привлачи дух живота², стално се стара да их отвори још више, како би изобилније примио реч живота, хлеб који силази са неба, а за који је речено: *Рашири уста своја и испунићу их*³. Дакле, онај кога је Бог удостојио да постане такав може да у владајућем делу своје душе [= уму] има мисао о Богу засвагда избражену и некако упечаћену, сагласно апостолском савету, и да се увек радује, непрестано да се моли, на свему да благодари⁴, све да чини на славу Божију – било да једе, било да пије⁵, непрестано се хранећи и окрепљујући хлебом живота. И док спава, срце таквога човека је будно⁶, а када је будан никада се од Бога ни на који начин не одваја. На то указујући, Апостол каже: *Ко се прилепљује жени једно је тело са њом, а ко се прилепљује Господу један је дух са Њим*⁷. Јер Бог је *Дух и који Му се клањају у духу и истини треба да се клањају*⁸. Дакле, онај ко се духовно спојио са Богом тако да је један дух постао са Њим не може да грешити. Јер каже богословски глас: *За то се јавио Син Божији, да грехе наше узме, и греха у Њему нема. Јер*

Св. Симеон Нови Богослов

*сваки ко у Њему пребива не грешити; свако ко грешити није Га видео, ниши Га је познао*⁹. И опет: *Свако ко је рођен од Бога грех не чини, јер семе Његово у њему пребива и не може да грешити, јер је од Бога рођен*¹⁰.

2. Ако, дакле, свако ко грешити Бога није видео, нити Га је познао, а ко се родио од Бога, као Његово чедо, грех не чини, не могу да се не чудим многим људима који, пре него да се роде од Бога и постану Његова чеда, богословствују и није их страх да говоре о Богу. Због тога и када чујем неке да мудрују и нечисто богословствују о божанским и недостижним стварима и о Богу и да тумаче оно што се тиче Бога и што је Његово, а без Духа Који уразумљује, ужас ми обузме дух и сав се сметем, док промишљам и размишљам о ономе што припада свима непојамном Божан-

ству и како се, не знајући ни оно што нам је под носом, нити себе саме, трудимо да без страха Божијег и дрско мудрујемо о ономе што нам је недостижно, при чему немајући у себи Духа Који све то осветљује или открива, грешимо и самим тим што ишта говоримо о Богу. Јер ако је тешко познати макар само себе самога и ту мудрост постижу крајње малобројни – штавише, безмало нико у овом времену и нараштају, када је ветар немара и житејских ствари који нас је обузео нагло угасио и љубав према философији, када вечно продајемо за ништавно и оно што више не постоји или што уопште не постоји, а што се сваки пут другачије преображава и не зна да се заустави – утолико је теже познати Бога, а уз то је и потпуно безумно и нерасудно истраживати и природу Божију и суштину. Али зашто сте ви, браћо, оставили обавезу да себе саме доведете у ред, а истражујете о Богу и божанским стварима? Ми треба најпре да пређемо из смрти у живот¹¹, затим да у себе примимо семе живог Бога са висине и да се родимо од Њега, како бисмо били Његовим чедима, и да у утробу привучемо Духа¹², и тек тада да, осигаваним говоримо о Божијим стварима, у мери у којој нам је могуће да примимо Божије осигање.

3. Међутим, ти који стремиш томе да тако богословствујеш, веруј у једнога Бога Који нити

1 Пс. 33, 2.

2 Пс. 118,131

3 Пс. 80,11

4 1 Сол. 5,17.

5 1 Кор. 10,31.

6 Песм. 5,2.

7 1 Кор. 6,16-17.

8 Јн. 4,24.

9 1 Јн. 3, 8, 56.

10 1 Јн. 3, 9.

11 Јн. 5, 24.

12 Пс. 50,12; 118,131.

Наиме, ко верује у то да је Бог Творац свега и да је из небића привео све – и оно што је на небу, и што је на земљи и што је под земљом – као онај ко је од Бога саздан остаје унутар својих граница, познајући Онога Ко га је створио. А усходећи од лепоте творевине ка самоме Творцу, он Му славопоје и прославља Га као Творца свега и нимало не показује љубопитљивост у вези са Његовом непојамном природом. Јер он зна да је и он сам и све остало Његова твар, како је речено, а да је Он Сам Творац свега, нестворен, беспочетан, непојаман, неистумачив, неистражив, да свагда јесте и да јесте пре свега.

је рођен од кога другог (јер пре Њега нити беше нешто старије, нити је постало), нити је створио Себе Самога, како су неки крајње неразумни тврдили (јер немогуће је да оно што постоји настане само од себе), у једнога Бога у трима ипостасима Који свагда јесте и претпостоји и Који ће вечно бити. Јер не би могао нико ко исправно исповеда истину да каже да је неипостасан Онај Који је ипостасан и триипостасан, него, примажући знање на основу онога што је његово о ономе што је веће од њега, поклања се једном Божанству у трима ипостасима. Јер да није страстима закрио и помрачио лик Божији у себи, он би прво познао себе самога и знао да је од Саздатеља примио душу живу и ипостасну, а да је она троделна и да са собом има ум и словесност. И на тај начин према ономе што је његово он премудрим и пресветлим умом умује о Богу. Наиме, Дух Који покреће са висине покреће га да умује, а посебно о томе да Бог и Отац, Који је свему из небића Својом Речју дао постојање и Који то чува и одржава силом Свога Духа, безвремено и вечно рађа једносуштног Сина, Који се нимало од Њега не одваја, са Којим саисходи и Божанствени Дух, једносуштан са Сином, од једносушнога Оца. И тако исправно умујући и уједно исповедајући оно што је Божије, он показује да носи лик Саздатеља,

душу словесну и умну и бесмртну, створену заједно са умом и речју, једносуштним и ипостасним. У супротном, он себе самога свакако оптужује као безумног и бесловесног. Јер откуда ће друго и по којим својствима он бити по лику Саздатеља, ако отпада од божанских својстава? Ако неко сведочи да све то [= дух, душу и словесност] има у себи и то себи са правом приписује, док свога Творца и Бога неразумно лишава поменутог, колико је у стању то да чини, такав се, по мом мишљењу, ништа не разликује од незнабожаца, да ипак не кажем од стоке или гмизаваца и звери.

4. Ја, дакле, верујем да као што душа није претпостојала нити претпостоји уму, нити ум речи који се од њега рађа, него да они истовремено имају постојање од Бога, а да ум рађа реч и изводи из себе вољу душе, тако ни Отац и Бог није претпостојао ни Сину, нити Духу, него као што ум постоји у души и у себи има реч, на сличан начин Бог и Отац постоји у свецелом Духу Светом и у Себи има рођеног свецелог Бога Логоса. И као што је немогуће да без душе постоји реч или ум, тако је неизводљиво говорити ни о Сину са Оцем без Светога Духа. Јер како би икада Живи могао да постоји без живота? Јер Дух Свети је живот и твори живот¹³. Дакле, исповедај, молим

¹³ Јн. 6,63.

те, Оца Који није претпостојао као родитељ, Сина Који се није касније родио или настао и Духа Светога Који исходи, а савечан је и једносуштан Самом Сину и Оцу. Поклањај се свецелом Светом Духу у свецелом и једном савечном Оцу, и свецелом Оцу у свецелом и једином Сину и Духу, једној триипостасној и савечној и једносушној, а неразделивој и несмешаној суштини и природи, као једном почетку свега и једном Богу Творцу свега, јер се и у свецелом уму који постоји у теби – да не би, тајанствено вођен оним што је твоје ка ономе што је веће од тебе, заборавио на лик којим те је удостојио – налазе свецела словесност и дух, а у то двоје душа, неразделиво и несмешано. Јер то је тај лик и ми смо њиме обогачени са висине – да се уподобимо Богу Оцу и да носимо обличје Онога Који нас је родио и саздао. Тако и када се човеку поклањамо, ми њему једну част приносимо, као ономе ко има ум, душу и словесност, не одвајајући или дајући предност нечему од тога трога, него се као ономе ко неразделиво и несмешано има то троје у себи, и не као да су тројица, него као једном човеку, поклањамо и указујемо му част због заједничке иконе саздатеља.

5. Тако, поимајући према божанским својствима која носиш и о Богу Који ти их је даровао, поклањај се благочестиво као једном Богу Светој и једносушној и сабеспочетној Тројици и имај на уму то каквим ти је добрим Богу указао част, створивши те по Својем лику и сапрославивши те Својим својствима. Ми исповедамо да је Син равночастан и једносуштан и једносилян са Оцем и Духом, и Свету Тројицу као једно начало и власт и господство. Знај да је ум који је у теби равночастан и једно-

частан и једносуштан са словесношћу и душом, јер имају једну суштину и природу. Јер то је част и биће дано од Бога да ми који смо од Њега рођени и настали познајемо и поштујемо Бога као Оца и Творца. Дакле, ако једно од тога трога недостаје човеку, он не може бити човек. Јер ако одузмеш ум, одузео си му и реч и он ће бити безуман и бесловесан. Ако одузмеш душу, заједно са њом одузео си ум и реч. Ако одузмеш саму унутрашњу реч, од свега си начинио бескорисну животињу. Наиме, ум који не производи говор [реч] неће примити ни говор другог, јер како би и могао то да чини онај који је једном оглувео и одступио од своје природе? Јер као што је нама природно својствено дисање и дух који је у нама, а ако их нема, ми умиремо заједно са њима, тако и ум природно у себи има словесност, али не само то, него и својство да рађа реч. Ако, дакле, он буде лишен својства да је природно рађа, он као да се одсеца и располућује од речи која сапостоји са њим, умртвљује се и ни за шта не бива користан. А да бих ти разјаснио то што говорим, на основу онога што бива са телом као слику и пример узету породиљу која се налази у мукама. Дакле, као што жена која је зачела младенца, ако га природно не роди у за то погодно време, гине заједно са самим утробним плодом, управо тако и наш ум који је од Бога примио природно својство да увек рађа реч коју у себи има нераздвајно и сасуштаствено – ако је одузмеш, одузео си уједно и онога ко јој даје живот.

6. Дакле, ако је угодно, пређи у разуму ка праобрасцима и тачно ћеш сазнати да онај ко одриче Сина Божијег одриче и самога Онога Који Га је родио. А ко Оца

и Сина одриче, како да се не покаже и одрицатељем Светога Духа, макар он то и не хтео? Дакле, онај ко једнога од њих назива већим или мањим од других личности, још није подигао главу ума из бездана страсти, да би могао да погледа умним очима и добро позна себе самога и отуда да сазна да као што ум није већи од душе, нити душа већа од ума, нити је словесност од обоје већа или мања, тако ни Отац није већи или мањи од Сина, нити Син од Оца, нити Дух Свети од обојице Који су Му сабеспочетни и равнчасни. У случају Свете и Једночасне Тројице нипошто не смемо тако размишљати. Схвати, човече, према ономе што је твоје оно што је изнад тебе и на основу чега си се показао као лик Божији. Надмашивши све остале твари достојанством речи, којом и владаш и царујеш њима, знај да као што се ум људски обзнањује речју (јер добро је да кроз читаву беседу понављамо исто, како би могао да пројасниш мисли и да добро упознаш тајне Царства које су у теби скривене), а душа по њима двома, тако се нама вернима обзнанио и обзнањује и Бог и Отац кроз јединороднога Сина и Реч Своју, а Дух Свети кроз савечне Оца и Сина.

7. И као што када ум рађа реч, онима који слушају обзнањује се воља душе, као својствена обома, било живим гласом било путем писама, при чему се они не мешају нити раздвајују на троје, него се у сваком од њих појединце уједно мисле или виде троје у једној суштини и у једној вољи – тако те молим да размишљаш и да благочестиво исповедаш и како у случају Свете и једносуштне и неразделиве Тројице Отац неизрециво рађа Бога Логоса, Кога је у Себи имао од искони¹⁴

¹⁴ Јн. 1,2.

и има Га нераздвајиво и надсловесно рођеног, а да се Син свагда неразделиво рађа и савечно налази са Оцем и нипошто се од Њега не одваја, а да Свети Дух од Оца исходи, будући саприродан и саједињен са једносуштним Оцем и Сином, као Онај Који од свега што дише заједно са Њима прима поклоњење и славу. Знај да они имају једну исту вољу, пошто се она тако обзнањује свима који су просветљивани са висине, а и нама смиренним, и открива се у Светом Духу, благовољењем Оца кроз Сина. Веруј у Њихову триипостасну надсуштну суштину једнога Божанства и царства (да се опет вратим на исто, освећујући се присећањем и речју), а, верујући, заједно са мном исповедај јасно и непоколебиво да нити се три ипостаси мешају у једно, нити се раздвајују на три оне које су природно сједињене, јер се у свакој појединој од њих истовремено умно сагледавају друге две, у једној суштини, природи и слави и у једној вољи. Веруј да је то један Бог, Творац и Саздатељ свега и видљивог и невидљивог.

8. Наиме, ко верује у то да је Бог Творац свега и да је из небиха привео све – и оно што је на небу, и што је на земљи и што је под земљом – као онај ко је од Бога саздан остаје унутар својих граница, познајући Онога Ко га је створио. А усходећи од лепоте творевине¹⁵ ка самоме Творцу, он Му славопоје и прославља Га као Творца свега и нимало не показује љубопитљивост у вези са Његовом непојамном природом. Јер он зна да је и он сам и све остало Његова твар, како је речено, а да је Он Сам Творац свега, нестворен, беспочетан, непојаман, неистумачив, неистражив, да свагда јесте и да

¹⁵ Прем. 13, 5; Рим. 1, 20.

јесте пре свега. Јер никада није било времена да није било Бога (Он је створио векове и Он беше пре свакога почетка, те се у вези са Њим не може мислити ни о почетку, нити Му се може наћи крај), него Он беше беспочетан, јесте почетак свега и биће вечно, у бескрајне и бесконачне векове, недоступан, невидљив, неисказив, неизразив, непојаман свима који су од Њега настали, Онај Којега нисмо знали ми који смо раније били прелашћени многим боговима, који смо обожавали творевину¹⁶ и поклањали се идолима, будући још земљани и ниски, Онај Који се сажалио на наше незнање и учинио толико снисхођење нашој слабости, колико да познамо да је Бог савршена Тројица, Која има да у Оцу и Сину и Светоме Духу благочестиво прима поклоњење. А то каква је Она суштином или каквог је вида, или где је, или колика је величином, или каква је у смислу општења или сједињености – не само да људи никада нису разумели, него ни вишње силе нису појмиле непојамност надсуштне природе.

9. Не покушавај да ми наводиш богословља из Божанственог Писма, јер њих су изrekli богослови као одговор на хуле јеретика. Радије те молим да мислиш о томе како је, будући да је божанска природа недоступна и према томе непојамна, оно што је непојамно и потпуно неизрециво. Јер ми често не успевамо да у потпуности изразимо оно што мислимо. А ко ће онда од људи или ангела невидљивог и непојамног, о чему сведочи читаво богонадахнуто Писмо, моћи да истумачи? Нико и никако. Јер никада не може оно што није ништа [од постојећег] да се замисли људском мишљу и озна-

16 Рим. 1,25.

чи именом. А читаво Божанствено Писмо кроз све мисли и речи изговорене о Богу показује да Он јесте, а не то какав је, сведочећи о Њему само да Он свагда јесте и да је Сушти¹⁷, Бог Који свагда Јесте, Триипостасни, Свесилни, Сведржитељ, Свенадзиратељ, Саздатељ и Творац свега, Непотребити, Натприродни и такав да Га ми познајемо толико, колико неко, стојећи у ноћи на обали и држећи упаљену бакљу, види од бескрајне водене морске пучине. Јер колико такав може да види од читавог морског бескраја? У сваком случају мало или ништа. Али он добро и без сумње види да је то вода, премда и није у стању да каже каква је. И зна да није могуће да је види сву, али, иако је и не види, он сматра да је према једном делу види сву и на основу тога доноси закључак о њеној бескрајности.

10. Ако је угодно, употребимо у сврху ове беседе и један пример који донекле то показује. Ако би се, наиме, нашао неки слепац који никада није видео водени извор или не зна каква је то вода и никада је није окусио, а ти му објасниш природу вода и да је, рецимо, вода добра, мислећи на језера, студенце, реке и мора, али он зажели радије да сазна каква је њена природа, вид, каквоћа, сама њена количина, како се креће, откуда јој је почетак и како то да вечито тече, а не стаје – шта би му ти на то одговорио? Ја сматрам да, макар био разумом крајње проицљив и расудан, ти никако не би могао речју да представиш њен почетак, суштство и кретање, нити да макар донекле поучиш томе шта је она по количини и каквоћи ономе ко је није ни окусио, ни видео. А ако не можемо да постигнемо да онима који нас

17 Изл. 3,14.

питају ишта кажемо или протумачимо у вези са пролазним и видљивим и опипљивим суштством и о томе каква је његова природа и откуда је и од каквих видова има састав, како би уопште икада ико од ангела или свих светих могао да поучи оне који не знају оно што је Божије и што је Њему својствено томе каква је Онај Који је свему дао постојање и шта је својствено Његовој суштини и слави? Нико и никако. А онај ко се удостојио да макар мало види Бога у неприступној слави Његове бескрајне и божанске светлости на начин који смо раније навели неће имати потребу за туђом поуком. Јер у таквоме Он у целости пребива и креће се, говори и посвећује га у Своје скривене тајне, сагласно пресветој речи коју је Сам изговорио: *Тајна Моја*, каже, *за Мене је и Моје*¹⁸.

11. Њега је немогуће видети на други начин, осим пажљивим чувањем Његових заповести, односно ако се њихово делање нипошто и ни у чему не нарушава немаром и пренебрегавањем, него ако се чува и испуњава брижљиво и ревностно. Дакле, *који год буду живели по овоме правилу*¹⁹, *неће се наћи далеко од Царства Небескога*²⁰, него ће по мери ревности и њиховог творења са спремношћу и радошћу, пре или касније, више или мање, стећи плату богозрења и постати заједничарима божанске природе²¹, боговима по благодати и синовима Божијим у Христу Исусу Господу нашем, Коме приличи слава и сила са Оцем и Свесветим Духом, сада и свагда и у векове векова. Амин.

18 A. Resch, *Agrapha* (Texte und Untersuch. N. F. X. V. , 34, Leipzig, 1916), стр. 108.

19 Гал. 6,16.

20 Мк. 12,34.

21 2 Пт. 1, 4.

ВИТОВНИЦА

Епископ Фотије

За нас,
студенте теологије,
одлазак у манастир
Витовницу
био је сусрет
са светим човеком,
остварење теорије
и жива пракса

Витовница, узвишена,
у крајњој скромности,
и старац Тадеј
као оптински
подвижник у чијем
духу беху
векови сабрани

Мени је лично
на светог апостола
Петра, моју
крсну славу,
ал' Тадеј је био
Тадеј,
благог лика,
Христова слика

У конаку земљани
под и све скромно и
јеванђелско,
препорођено и
освештано
старчевим благословом и
осмехом

Старицу је благодат
све открила,
и ко ће где
службовати и
које га муке
море, знао је
прошлост и будућност,
знао од горе

Из скромне Витовнице
утеха, јер видесмо
светог човека,
истина је,
има их и у
нашем веку,
у светосавском манастиру,
у старицу Тадеју,
у скромном човеку

ОТКРИВЕЊЕ ЈОВАНОВО У ИСТОРИЈСКОЈ И ВАНВРЕМЕНСКОЈ ПЕРСПЕКТИВИ

Кака новозавјетна књига има своју историјску перспективу, односно писана је конкретним људима са конкретним проблемима као конкретан одговор на исте. Рецимо када апостол Павле пише своју посланицу Коринћанима он има у виду само коринтску хришћанску заједницу коју је основао, која се налази у тренутним проблемима, сукобима и недоумицама те, не могући да лично дође, шаље им своје писмо као рјешење, без идеје да ће се то писмо читати и где друго, а камоли да ће оно имати толики утицај у историји човјечанства и његовом спасењу као дио Светог Писма. Без тога историјског контекста које се креће у оквиру питања „Ко пише?“, „Коме пише?“ и „Зашто пише?“ у опасности смо да погрешно разумијемо Писмо.

Ипак Свето Писмо није писано само људском руком, него и Божијом - „руком“ Духа Светог. Управо Дух Свети, надахњујући писца, учинио је да ти списи који чине Библију буду ванвременски, да сваки човјек до свршетка свијета у њима може наћи одговоре и упозорење Божије ништа мање од оних људи којима су новозавјетна писма (књиге) првобитно била упућена.

Све написано важи и за књигу Откривење Јованово која чини дио Новог завјета. Тако ћемо у даљем тексту ту књигу сагледати у основним историјским и ванвременским оквирима.

Откривење Јованово највјероватније је написано крајем

првог вијека, око 95-е године. То га стваља у ред посљедњих књига Новог завјета на хронолошкој лествици. Писац сам за себе каже да је Јован, у коме је црквено предање препознало апостола Јована Богослова. Он се налази као заточеник на острву Патмос гдје добија откривење од Бога и заповијест да га запише и пошаље на седам малоазијских цркава. Прецизније мјесто (простор) гдје Јован добија откривење је Света Литургија. Јован служећи Литургију има виђење, сам говори „бијах у Духу у дан Господњи“. Дакле, Јован служи Литургију, стоји пред светим престолом на коме се, по јеврејској традицији, налази седмокраки свијећњак и усред седам свијећњака јавља му се Васкрсли Христос са по руком за седам цркава.

Треба истаћи да није само Јован тај који прима поруку откривења у Литургији. И они којима Јован пише такође је на Литургији и кроз Литургију примају. Наиме, апостолска писма би се по пријему прочитала када се саберу сви чланови локалне цркве, на Литургији. Временом би се читања понављала како би се вјерници подсјетили поново на ријечи апостола, па би тако улазила у богослужбену праксу која се сачувала до данас. Читање Апостола и Јеванђеља на Литургији је посљедица те праксе. Ова литургијска веза између Јована и тадашњих хришћана којима је намијењена ова књига је кључна за даље разумијевање самога

Откривења јер само Откривење је умногоме тумач Литургије, а Литургија један од кључева за разумијевање истог. Отуд присуство толиких литургијских мотива попут: Васкрслог Христа на престолу који је реално присутан у Литургији, Литургије усхођења ка Царству Небеском и преукуса истог, крви Јагњетове, запечаћене књиге, присуства небеских сила итд.

Језик, односно жанр, за који се писац одређује да изрази откривене божанске истине је апокалиптичан. Ова врста жанра код Јевреја се развила у периоду од другог вијека прије Христа до другог вијека послје Христа. Из данашње перспективе један чудан жанр који се узимао као најбољи покушај да се дотакне и искаже неисказиво (сличан покушај са каснијом апофатичком теологијом) попут славе Божије, Бога Који долази, анђеоског свијета, догађаја који треба да се збуду на крају свијета. Сви ти апокалиптични описи имају за циљ да код човјека изазову свештени страх, духовно буђење, покајање и трезвеност и у томе су ненадмашни у поређењу са другим начинима изражавања. За разлику од других жанрова, код апокалипсе није циљ претјерана јасноћа. Све ипак треба да остане мистично, нејасно у потпуности, таман толико јасно да је читалац не би одбацио као апсолутно нејасну. Ово нам указује да Откривењу не можемо приступити као остатку Новог завјета, тумачећи стих по стих, него га

сагледати у глобалу и из њега извући спасоносне поуке.

Сљедећа ствар на коју треба обратити пажњу јесу околности и проблеми у којима тадашњи хришћани живе. Прогони започети од стране Нерона 64-е године таман што су мало пресакнуле, поново почињу са царем Трајаном (81-96) свом својом жестином, хришћани су поново у опасности између одрицања од Христа и губитка живота у мукама. Тако главна сврха Откривења јесте припрема Цркве на страдања која слиједе. Та страдања у Откривењу су крајње реалистично описана без уљепшавања. Кулминација мука која има да задеси хришћане везује се за лик звијери-антихриста и највеће искушење коме треба одољети - примање његовог жига у виду три шестигране - 666. Бар у историјској перспективи тумачење броја 666 и антихриста није тешко. У свим древним језицима (као и у нашем црквенословенском) слова имају нумеричку вриједност. Свако слово одговара одређеном броју. Тако број 666 када се преведе у словну конструкцију јесте име цара Нерона, зачетника гоњења хришћана. Антихрист је римски цар, јасна је порука тадашњим хришћанима.

Као што смо рекли, писац не тјешу хришћане умањујући страдања која претходе хришћанима. Он их можда пре-наглашава описујући их као страдања која до тада никада нису постојала. Утјеха коју он даје јесте Христос Који нигдје тако није приказан као Побједитељ, као Онај Који држи све у Својој руци и све контролише, и страдања и невоље и временске токове. Колико год све изгледало моћно - и Рим и ђаво и Антихрист - апсолутно је не-

моћно пред Христом и осуђено на пропаст, као и непокајници. Са друге стране, они побијени за Христа су пред престолом Божијим, а крај је Христов са Његовим другим доласком и успостављањем Његовог Царства са праведницима. Тако Откривење није нека књига застрашивања, него књига наде.

Када говоримо о ванвременској перспективи Откривења, бићемо слободни да кажемо да је у Откривењу описан живот сваког хришћанина уопште, без обзира на епоху у којој живи, јер

Откривење Јованово највјероватније је написано крајем првог вијека, око 95-е године. То га стваља у ред посљедњих књига Новог завјета на хронолошкој лествици. Писац сам за себе каже да је Јован, у коме је црквено предање препознало апостола Јована Богослова. Он се налази као заточеник на острву Патмос гдје добија откривење од Бога и заповијест да га запише и пошаље на седам малоазијских цркава. Прецизније мјесто (простор) гдје Јован добија откривење је Света Литургија. Јован служећи Литургију има виђење, сам говори „бијех у Духу у дан Господњи“. Дакле, Јован служи Литургију, стоји пред светим престолом на коме се, по јеврејској традицији, налази седмобраки свијећњак и усред седам свијећњака јавља му се Васкрсли Христос са поруком за седам цркава.

ко хоће да иде за Христом биће гоњен. Римски императори су се смјењивали, када је дошла слобода кренуле су јереси, турска окупација, ратови, комунизам или у нашем времену нови свјетски поредак. Свако вријеме је имало и свог антихриста и његов печат коме су се многи приклонили, али и своје мученике, подвижнике и мноштво оних који се нису приклонили духу времена, већ су сачували печат Божији. Може ли неко рећи да рецимо Други свјетски рат није био вријеме владавине антихриста, да се рецимо у Јасеновцу нису десиле муке какве свијет у својој историји не памти? У свим тим мукама и невољама једина нада је могао да буде само Христос Који долази, а књига Откривења Јовановог велика утјеха. Као пример написаног можемо узети сан Светог Јована Кронштатског из 1908. у коме му Свети Серафим Саровски показује вријеме антихриста које долази - вријеме комунизма. Јован јасно види убиство цара Николаја, људе који носе петокраке, мноштво мученика побијених за вјеру, отпадништво, лажну цркву и оне који опадају од Цркве. Све ово је почело десетак година послије да се остварује. Свети

Серафим јасно Јовану открива да је комунистичка петокрака печат антихристов. Он такође види и самог антихриста, али види и пад њега и његових слѣдбеника. У доба комунизма тај печат је била петокрака, а у наше доба то можда буде неки чип или неки продукт биоин-

жењеринга.

Говорећи у претходним реченицама о томе да свако вријеме има свог антихриста није нам био циљ да релативизујемо ствари. Свакако да ће се пред крај времена појавити тај финални Антихрист за чији долазак су ови досадашњи били увертира.

Када ће то бити не знамо, али свакако да и ово наше вријеме има свог антихриста (да ли последњег или неког у низу). Опасност остаје иста, као и нада а то је Господ Исус Христос, Победитељ Који долази.

Остоја Дикић, јереј

АКТУЕЛНЕ ТЕМЕ И ДИЛЕМЕ

АРХИМАНДРИТ ФНЛОТЕЈ О ОБАВЕЗНОЈ ВАКЦИНАЦИЈИ

Јасно имамо унутрашњи осећај да се ова пандемија није појавила случајно, већ да је створена намерно. А онда се појавила вакцина, наводно да смањи и победи пандемију. Али имамо јасан унутрашњи осећај да све ово неко вештачки контролише и усмерава како би остварио оно што заиста жели, а не оно што отворено говори. Односно, они теже постизању неког циља који им је најважнији. Видимо начине и средства којима намећу обавезу узимања ове вакцине. Они имају удаљенији циљ, ове мрачне силе.

То видимо јер су нас Откривање Јована Богослова и апостолских људи који су говорили о последњим временима и Антихристу припремили за то. И видимо да све што се догађа има управо овај циљ, најважнији циљ за њих. Природно не знамо када ће се тачно то догодити, али они желе да се њихов главни циљ лако оствари - цртање жига, будућег Антихристовог жига, када за то дође време. И они за ово све тренутно припремају. Ово објашњава

очигледан диктаторски начин да свима наметну ову вакцину, каквом се манипулацијом свести баве масовни медији и интернет. Познато је да издашно плаћају новинаре, телевизијске канале итд. Такве данашње акције не сматрамо прихватљивим када су ограничени демократски принципи и слобода кретања, крше се различита људска права и слично.

Како сва ова ограничења одговарају духу устава и закона?

Све се то ради под изговором пандемије, коју они изнова репродукују стварањем нових сојева вируса. Ево, већ су почели да говоре да ће се у октобру појавити јачи вирус како би се

приморао остатак људи на вакцинацију. Међутим, сви ови догађаји нас подстичу да озбиљније размишљамо о свему што се дешава. И видим да иза свих ових догађаја стоји ђаво као њихов учесник и тајни инспиратор. Како би иначе, ако не уз помоћ ђавола, сви ови центри мрачних сила постигли синхронни успех на глобалном нивоу, тако вешто и методично? Ипак, наша добра нада се заснива на милости Божијој и на присуству добре воље и добре намере код многих хришћана и мислећих људи. И видимо да постоје људи који се опиру тим лошим стварима и осећају као да се овде догађа нешто нечисто, лоше. И Господ ће сигурно открити многе неопходне ствари за исправно разумевање и процену догађаја који се дешавају. Из тог разлога имамо болове у срцу и духовно искуство када видимо све ово. И молитвено молимо Пресвету Богородицу благодаћу Божијом да заштити и сачува Њен народ, народ Божји.

Извор: www.eparhijazt.com

СВЕТОГОРСКИ СТАРАЦ ЕФТИМИЈЕ ИЗ КАПСАЛЕ: ШТА ЋЕ БИТИ СА ОБАВЕЗНОМ ВАКЦИНОМ?

Поштована мати, благословите. Примео сам Ваше писмо пре извесног времена и молим да ми опростите што због недостатка времена касним са одговором. Заиста ми је тешко да одговарам на писма, али у овом случају хоћу зато што сам увидео Вашу забринутост у вези са актуелним догађајима и Вашу добру намеру да поступите у складу са вољом Божјом. Не познајем Вас и тешко ћемо се срести, упркос томе што сте изразили жељу. У вези са Вашим питањем да ли можете да објавите мој одговор и другима: немам ништа против. Уосталом, моји ставови о вирусу корона и вакцини су познати, а то исто говорим и поклоницима када дођу да ме питају.

Свакодневно „као таласи узбурканог мора“ пристижу поклоници на Свету Гору, а неки од њих и до наше келије. Све њих, као и оне који нам шаљу писма, мучи иста агонија и једно питање: „Шта ће бити са обавезном вакцином?“ Сви други проблеми у којима су се до сада гушили, скрајнути су у други план.

Уважени премијер наше земље у покушају суочавања са епидемијом вируса корона наметнуо је строгу контролу, која очигледно превазилази издржљивост народа. Наметнуо је најстроже мере ограничења, највеће новчане казне и најдуготрајније закључавање у односу на све остале земље Европе. Премијер се неовлашћено умешао у црквена богослужења и помоћу изузетно строгих и неправедних

мера према хришћанима, затворио је цркве и лишио вернике помоћи освећујућих Тајни. Његова дела откривају његову намеру да понизи и раслаби Цркву.

Овај противуставни и незаконити покушај премијера преузели су са божанском ревношћу да спроводе у дело неки епископи, те да свештеницима, монасима и народу Божјем прете и да га уцењују да се вакцинише. Да ли они имају ту власт да уцењују народ да се вакцинише ако он то не жели?

Наш Спаситељ Христос исцељивао је само оне који су тражили исцељење. Друге болеснике је питао пре исцељења: „Хоћеш ли да будеш здрав?“ Бог нити нас исцељује, нити спасава без наше воље, иако силно жели наше спасење. Он не укида нашу слободу, поштује самовласност коју нам је даровао. Свети Јован Златоусти о томе наводи: „Бог не присиљава оне који не желе“ (PG 51,143). Наши данашњи „спаситељи“ не узимају у обзир наше жеље, него уз изговор бриге о здрављу укидају нам слободу. После је из страха од вируса наступио тероризам (владавина страхом – прим.прев.) због обавезне вакцинације. Нажалост, живимо у

поделама, мржњи и раздвајању народа по категоријама.

Данашње стање подсећа на Грчку у време братоубилачког грађанског рата. Ово стање припрема и наговештава епоху антихриста: као што ће тада бити искључени из купопродаје, државних служби и путовања сви они који не буду имали печат, слично томе – ако се примени у пракси потврда о вакцинацији – онима који се не буду вакцинисали, биће забрањен приступ свим јавним местима. Дакле, заједнички елементи су: страх, принуда, надзор.

Проблем вируса корона је, наравно, на први поглед медицински. Међутим, постао је више политички проблем о којем много говоре политичари и новинари. Такође је и економски проблем, а постао је одлично средство принуде и контроле. У сваком случају је и духовни проблем јер се под тим изговором укида наша слобода (самовласност), а за производњу вакцина су коришћене ћелије од абортираних ембриона.

Постоје раширена сведочења, и све су бројнија, о томе да на аеродромима постоји машина која препознаје вакцинисане, као и то да на неким мобилним телефонима са једном одређеном апликацијом, када се вакцинисани приближи, појављује се број од дванаест цифара. То су докази да се преко вакцине може надзирати вакцинисани човек. О свему томе ће нас просветлити стручњаци и верујем да ће Бог открити целу истину.

Уложен је велики новац и настала је велика реклама за ову вакцину. Многи су је примили у намери да заштите своје здравље. То је њихово право. Искрено се молимо Богу да се никоме од вакцинисаних не догоди ништа лоше, али нека оставе људе да о томе сами одлуче слободно и у миру. Све оне који не желе да се вакцинишу нико не сме и нема право да приморава на било који начин на то. Ми нисмо генерално против свих вакцина. Старе испитане вакцине су многе спасле. Новије вакцине имају многа нежељена дејства. За ову конкретну вакцину људи имају оправдане бојазни: она је и пре него што је направљена постала законом обавезна; произвођачке фирме су ослобођене одговорности и обавезе обештећења; преурањено је стављена у употребу без довољних испитивања; не штити потпуно; а сваки дан смо сведоци озбиљних нежељених реакција и смрти вакцинисаних. Ове податке не сазнајемо само из статистике, него од нама познатих људи и сродника. Као што смо ожалили смрт нама блиских и сродних људи од корона вируса, тако сада жалимо оне који су болесни или су умрли због вакцине. Да ли је заиста једино решење у томе да од Скиле (вируса) побегнемо до Харивде (проблематичне вакцине)? Зар не постоји терапија за вирус?

Нисам лекар да бих изнео своје мишљење, али познајем лекаре који су оболеле од вируса успешно третирали антибиотцима, витаминима и другим лековима. Лекар кога познајем је давао антибиотике и друге лекове стотинама болесника и нико од њих није умро. Постоји терапија за овај вирус, али је неки не желе. Само рекламирају вакцину... Читао сам изјаве чувеног француског научника Luc Antoine Montagnier, добитника

Нобелове награде, које гласе овако: „Постоје ефикасне терапије које су притом и јефтине, попут азитромицина и хидроксихлорокина. Вакцина није терапија. Научно истраживање треба да се окрене у правцу терапеутског приступа“.

Да је вакцина заиста довољно испитана и да поуздано штити без штетних дејстава и смрти, свет би то осећао изнутра и не би била потребна сва ова пропаганда и притисак, него би људи сами тражили вакцинацију. Наш народ је довољно пострадао од овог болног искуства са вирусом корона. Нека најзад оставе свакога да слободно и без притисака просуди и одлучи шта ће да уради.

У тешким временима у којима живимо, више него икада раније, наше прибежиште и спасење је у нашој Цркви. Црква није само барка спасења, него је ту за тешке ствари. Тамо где наука и људски труд не могу да помогну, Црква немогуће претвара у могуће, користећи своје духовно оруђе и спасоносне лекове. Као што смо научили из наше црквене историје, Црква лечи сваку болест и може да затре сваку епидемију, колико год да је заразна и смртоносна. Као што је Нојева барка била праслика Цркве, и била испуњена чистим и нечистим животињама, тако и наша Црква обухвата светитеље и грешнике, праведнике и неправедне, масконосце и оне без маске, вакцинисане и невакцинисане. За све има места у Дому Божјем. Ми не треба да раздвајамо људе, нити сматрамо да су вакцинисани они који су примили печат и одрекли се Христа.

С друге стране, ни они који су се вакцинисали не треба да прекоревају и врше неиздржив притисак на оне који не желе да приме вакцину, као што се често догађа. Можда ће се у будућности, када се открије истина о

вакцини, многи покајати јер су је примили, као што се већ догађа код неких. Већ је објављено да су две познате фармацеутске фирме повукле са тржишта своје вакцине као опасне. Са таквим вакцинама премијер покушава да изгради много рекламирани „зид имунитета“? Нема одговорности за оне чије је здравље претрпело непоправљиву штету и за оне који су умрли? Играју се здрављем и животима људи. Да ли је могуће да и даље верујемо како је њима стало до нашег здравља?

Поштована мати, у ових пар речи сам изразио свој бол и одговорио на Ваше питање које се подудара са агонијом и недоумицом мноштва народа. Бринем се због поделе у нашем народу. Политичке странке су одувек комадале и раздвајале народ. Црква нас сједињује међусобно у једно тело коме је глава Христос. Чак је и сама реч „црква“ име за јединство. Историја нас учи да су свакој катастрофи претходиле поделе у народу. Сваки пут када су непријатељи нашег народа планирали и „смишљали зла“, пре тога су стварали раздор у народу. Пре свог пада Цариград је био подељен на партије оних који су били за унију и оних против ње; пре малоазијске катастрофе народ се делио на поборнике Вензелоса са једне стране и краља са друге стране; пре братоубилачког грађанског рата подела је била на комунисте и националисте, а пре турске окупације северног Кипра народ се поделио на поборнике митрополита Макарија и његове противнике.

У оваквим и сличним ситуацијама решење није у томе да Истину потчинимо прелести ради (лажног) јединства, већ у несечичној борби за победу Истине, која нас ослобађа. Неопходно нам је покајање и молитве да би Бог зауставио искушење. Свети

Дух, чији Силазак на апостоле прослављамо, „све позива на јединство“. Пошто је Свети Дух и Дух Истине, нека би нам открио сву истину о вакцинама. Молим се да Тројични Бог дарује Своју благодат свима онима који се ис-

крено труде за здравље људи и састрадавају с њима, онима који поштују слободу и који се боре за јединство народа, који му уливају наду и јачају његову веру.

Са братском љубављу у Христу и безбројним благословима,

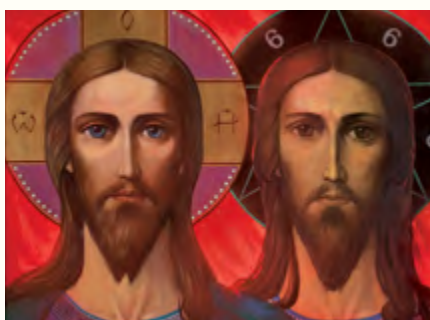
јеромонах Ефтимиије
Каливија Васкрсења
Света Гора 7/20. јун 2021.

Са грчког превела
Валентина Аврамовић
Извор: www.eparhijazt.com

АКТУЕЛНЕ ТЕМЕ И ДИЛЕМЕ

АНТИХРИСТ

Насупрот многим погрешним представама и очекивањима, Антихрист неће бити уништитељ и злочинац. Он неће бити суманути диктатор са рушилачком страшћу, масовни убица, покретач светског рата и оснивач крвавих логора смрти. Напротив. Он ће бити благ, наглашено разуман и толерантан, посвећен миру, напретку и благостању. Противник ратова и болести, он ће донети светски мир, социјалну правду и продужетак животног века. Биће господар општег добра - управо ће опште добро, а не зло, бити његова планетарна агенда, његов светско-историјски циљ. Антихристова сврха није у томе да разара и убија, него у томе да изгради царство земаљско због којег ће човек одбацити и заборавити Царство Небеско. Друштвена правда, мир у свету, изобиље хране и лекова, победа над болестима, па чак и привидна победа над самом смрћу, биће његови докази да је Бог неуспешан и сувишан, да је само раздвајао људе, да им никада није пружио оно што им је пружио он: безбрижност од рођења до смрти, материјалну сигурност и квалитетан живот. Људи ће напустити

велику идеју Бога не због тога што ће бити убијани и мучени, већ због тога што ће бити сити, неговани, успешни, богати, сигурни, здрави и срећни. Рај на земљи - то је ултимативни циљ Антихриста, земаљска инверзија Царства Божијег, опште добро као сурогат и замена за вечни живот. Блажени Августин је пре толико векова разумео богохулни смисао добра, он је схватио намеру Сатане, јер су Адам и Ева напустили Бога ради плодова са дрвета познања добра и зла. Добро је, по Августину, подједнако супротно Богу као и зло, оно је део богохулне дијаде, познање добра је последица отпадништва од Бога, а опредељење за добро може бити противно Богу као и опредељење за зло. Бог је изван добра и зла. Он није добар по канонима етике Адамових потомака. Он може и да убија, као што је убио Египат у првен-

цима његовим. Суштина зла није у супротстављању добру, него у супротстављању Богу. И суштина светости није у моралном добру, него у љубави према Богу, који је свет. Антихрист ће бити морални херој, истински добротвор, могуће и научник, носилац највиших интелектуалних и етичких врлина. Тајна његовог безакоња неће бити у "злочину против човечности" већ у деификацији човечности, у култу хлеба, новца, здравља и једнакости. У дубини његовог духа стоји чежња да буде обожаван, да му се човек добровољно поклони, да га слави и да му буде захвалан. Реч "Антихрист" и не значи "противник Христа" него "уместо Христа". Инверзија Христа, лажни Христос, који ће уместо васкрсења донети здравље, а уместо вечног живота земаљска задовољства. Терор ће примењивати само против једне врсте људи: против оних који га буду препознали, који буду одбацили хлеб зарад "сваке речи која долази из уста Господњих" и који буду одбили да му се поклоне, "јер је писано: Господу Богу своме поклањај се и Њему јединоме служи".

Владимир Потерјакхин, теолог

ПРОФ. ДР СТАМЕНКО ШУШАК: ВЕРА, НАДА И ЉУБАВ

У канцеларији управника Клинике за кардиоваскуларну хирургију у Сремској Каменици, са неким ко је урадио преко пет хиљада операција на срцу, разговарате, на највишем нивоу, о темама којих се не би постидели ни у одајама Хиландара. И онда вам у тренутку постане јасно да пред собом имате сасвим посебну личност.

У послу којим се бави близу је онога што би се могло назвати апсолутним врхунцем. Уосталом, руководи Клиником која одавно има светске референце. Члан је најеминентнијих међународних стручних организација. И опет, у сваком тренутку, има став и енергију дубоко верујућег човека, који ни у једној ситуацији неће дозволити да му се раздвоје „хоризонтала“ и „вертикала“ његовог постојања.

Сусрет науке и теологије само је привидно „спој неспојивог“, а код вас је апсолутно доминантан. Како ви гледате на ову „алхемију“?

Иако доста дуго изучавам философију и светоотачку богословску литературу, ипак, на самом почетку нашег разговора, морам да нагласим да нисам теолог. Верујући сам лекар, православни хришћанин. То значи да верујем у Бога и у божанско стварање свега видљивог и невидљивог, у стварање из небића (непостојања) у биће (постојање), а не из нерођених идеја, како је учио Платон, нити верујем у демијуршко стварање света од неке прапостојеће материје, како су тврдили пре-

сократовски космолози. Бог је Творац неба и земље, дакле целе природе која нас окружује, свега видљивог и свега невидљивог за наше очи и за наша чула. Ако је тако, онда Бог и творевина (природа) никако не могу да буду „неспојиви“. У вечном су јединству. То, наравно, подразумева и човека који је створен последњег, шестог дана (периода) стварања света. Бог, као Ризница добара и Давалац живота, човека ствара од земаљскога праха, а тај прах садржи све твари – нашем оку видљиве и невидљиве – које су логосно створене у првих пет дана Шестоднева. На тај начин, како каже Свети владика Николај, човек постаде пун твари, али и те твари постадоше пуне човека. Као словесно биће, човек добија централно место у целокупној творевини. Дата му је слобода и одговорност. Улази у простор и време. Улази у историју. Почине да изучава свет. Људска спознаја од самога почетка иде у два смера, и то у виду паралелних линија у космосу које немају тенденцију сједињења у једној тачки. Први смер чине људи који умно-срдечно опште са Творцем. Њима је све јасно и није им потребна научна епистемологија и научно сазнање. Цео свој ум и срце усмерили су ка Богу. Други, пак, живе и делују разумски. Свет посматрају кроз призму својих пет чула. Доносе закључке. Стварају науку. Историја тече, те на плодном тлу Платонових идеја и Аристотелове метафи-

зике у хроносу „који гута своју децу“, долази до стварања западног става по питању Бога, човека и целокупне творевине. Све је подложно испитивању кроз посматрање и експеримент. Чак и Сâм Творац. Наступа ера хуманизма, ренесансе и просветитељства. Човек постаје центар света. До изражаја долази позитивизам, боље речено позитивистички гностицизам, атеизам и антитеизам. Гноза и епистемологија „сахрањују Бога“ и све се подвргава посматрању, сумњи и експерименту. Наравно, постоје и верујући научници, чак и теолози који су истовремено и научници, који дају посебан печат овом другом смеру човечанства. Они верују и труде се да (за)дате им таленте искористе у преусмеравању паралелног тока епистемолошког смера науке ка линији смера вечне, умно-срдчане кинезе човека ка вечности. Пример је немачки нобеловац и физичар Вернер Хајзенберг који је једном приликом рекао: „Први гутљај из чаше науке претвориће вас у атеисту, али када дођете до дна чаше, тамо вас чека Бог“. Дакле, наука и напредовање у науци не представља проблем у теологији, јер, суштински, научна открића не нарушавају човеков однос са Богом. Теологија говори о Цару небескоме, Творцу неба и земље и свега видљивог и невидљивог, нествореноме Богу, Сведржитељу, Духу Истине и Ризници добара, док се наука бави истраживањем само онога што је Бог створио. Тео-

логија, према речима чувеног теолога, митрополита Јеротеја Влахоса, објашњава Бога као Творца света који Он ствара ех nihilo (ни из чега) и дефинише разлоге постојања сваког бића, док наука истражује начин на који целокупна творевина делује у овоме свету и бави се материјалном суштином (с)твари, посматра њен састав, промене и корист коју може донети човечанству. У светлу тога, а на ваше постављено питање и по мери мојих скромних могућно-

технологије је толико изражен да се човеку чини да зна све. Чак лако помисли и да може све, а временом и да сме све. Питање које се намеће је очигледно: да ли човек сме све што може? Наравно, ту се одмах намеће питање о људској слободи. Човеку је слобода дата, али и задата.

Посматран само као разумско биће на претходно описаној епистемолошкој путањи, човек ће нешто чинити или неће чинити. Ако говоримо, како рекосте, о „помирењу две крај-

ти званични став Цркве о свим биоетичким недоумицама. На већину питања Црква је већ давно јасно дефинисала одговоре који се заснивају управо на људској слободи као датости, али и задатости, односно на чињеници да је човеку све дозвољено да чини, али му све није на корист. Људска слобода је, ипак, заснована на одговорности и љубави, као и на достојанству датом нам кроз лик Божији који носимо.

Институт за кардиоваскуларне болести Војводине у Сремској Каменици, својом величином и значајем, сувише је важан да би остао скрајнут од дневно-политичких дешавања. Деценијама уназад, у том контексту, прозиван је и када је реално било повода, а још чешће када га није било. Излазио би изван научних оквира у дневно-политичку стварност. Како се ви, као човек изван политике, носите са овом чињеницом?

Институт за кардиоваскуларне болести Војводине у Сремској Каменици има скоро полувековну традицију. Замислите, скоро четрдесет хиљада пацијената са обољењем срца оперисано је у нашој установи. Неколико милиона људи је прегледано и хоспитализовано. Сложићемо се, нема много таквих институција. На Институту раде људи: лекари, медицинске сестре, помоћно особље. Сви они дају свој велики допринос, а све у корист и за добробит здравља наших пацијената. Ради се непрекидно, двадесет четири часа дневно, и тако сваки дан током календарске године. Са друге стране, неминовно смо окружени и политичким дешавањима у земљи и окружењу. Многи здравствени радници су активно укључени у

професор Стаменко Шушак

сти, одговорио бих да управо због тога однос науке и теологије није „спој неспојивог“ него представља вечну симфонију и нераскидиво јединство без обзира на нас људе (научнике) који често залутамо у промашену, паралелну, епистемолошку путању нашег ововременог и овоземаљског лета ка вечности.

Како ове две крајности помирити у оним случајевима у којима се то чини немогуће? Рецимо, када су у питању увек отворене теме еутаназије, прекида трудноће, донирања органа, смрти као такве...?

Напредак науке, технике и

ности“, а искуство нас учи да ће човек као амбивалентно биће – у већини случајева у граничним (биоетичким) ситуацијама – ипак превагнути да „чини“, онда би то „помирење“ било једнострано и означавало би, на неки начин, икономију теологије према наведеним биоетичким проблемима. Управо због тога, моје скромно мишљење је да до таквог помирења не може доћи. Наша Црква је конституисала Биоетички одбор при Светом синоду у склопу којег се активно расправља о свим биоетичким проблемима, тако да ћемо, ако Бог да, ускоро има-

политику тако да су и политичари и здравствени радници који активно учествују у здравственом систему. То је добро. Дакле, и ту постоји јединство, јединство које се стално усавршава у подвигу због различитих ставова и мишљења сваког појединца. Дешавају се лепе ствари. Многи наши млади људи су управо у просторијама ове установе упознали свог животног сапутника. Некима од њих су данас и деца, чак и унуци, чланови нашег колектива. Међутим, неретко се дешавају и непријатне ствари, као и у свакој другој заједници. Дакле, Институт је живи организам, који се суочава са свим лепим стварима, али и проблемима, уосталом као и све што битише под небеским сводом.

Једно валидно истраживање каже да се свака три месеца људско знање у технолошком смислу умножава. У том контексту, да ли претпостављате где су, у годинама пред нама, границе хирургије?

Већ смо се дотакли напретка науке, технике и технологије. Тај напредак, наравно, не заобилази ни хирургију као једну од медицинских дисциплина. То ме, као лекара, веома радује, али само уколико тај напредак не иде изван својих граница. Оно што је добро јесте то да сада уз помоћ савремене технологије оперишемо срце кроз веома мале резове, што неке структуралне болести можемо излечити преко катетера, односно без отварања грудног коша, што већину пацијената са акутним инфарктом срчаног мишића решавамо без операције, спровођењем перкутане коронарне интервенције. Све наведено је значајно обележило последње две деценије. Многи људски животи су спасени. Шта

ће бити у годинама које су пред нама, остаје да чекамо, да се надамо, али и да научно учествујемо у новим открићима, као и да будемо веома опрезни у њиховој имплементацији.

У техничко-технолошком смислу, имате ли неку жељу која би вам тренутно олакшала рад?

Свакодневно рутински радимо операције, како оне планиране (елективне) тако и хитне. За све то потребно је велико знање и искуство. Технологија и техника нам у многоме помаже, али није од искључивог значаја. Оперисали смо са великим успехом и одличним резултатима и за време ембарга, у току свих претходних ратова, као и за време бомбардовања, када смо у једном тренутку инструменте морали стерилисати у такозваном „партизанском бурету“. У светлу тога, желим да нагласим да у хирургији централно место заузимају пацијент и хируршка екипа. Инструменти и апарати су само средства која нам омогућавају рад. Мишљења сам да је на овоме такође потребно радити у будућности, јер технологизација медицине врло лако може да отуђи пацијента од лекара, али и лекара од другог лекара и медицинског особља. Моја жеља, свакако, јесте научно и техничко-технолошко унапређење рада у хируршким салама, али у мери људске слободности и свега онога што нам је као људима задато.

Радо истичете континуитет знања, који се формирао на Институту у Каменици. Ви сте ту друга генерација. Зашто вам је то важно?

Знање и колективно искуство схватам као традицију или предање. Предање је, на неки начин, тајна и њу би тре-

бало чувати. Ако је не чувате, онда више није тајна. Тада лако прелази у заборав. А заборав је, философски речено, облик непостојања. Само непостојање, кроз размишљање Кирилова у роману Достојевског „Нечисте силе“, води у небиће и ништавило, чиме се пориче цела онтологија. Као наставник и редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Новом Саду већ трећу деценију радим са студентима, специјализантима, али и са свим запосленима у нашој установи, на очувању стеченог знања, његовом умножавању и унапређењу. Борба је, заиста, непрестана и жестока. Различити људи, веома изражен неолиберални индивидуализам младих генерација, различити карактери људи и њихова различита интересовања, генерацијски јаз међу запосленима, различити погледи на свет и живот уопште код младих лекара и, не заборавимо, све мања заинтересованост младих да крену мукотрпним путем којим смо ми прошли. Надам се и верујем да ће нам Бог дати снаге и мудрости да сачувамо „тајну“ и да достојно, на крају нашег животног пута, парафразирајући великог Његоша, можемо да кажемо: Тешку битку војевасмо, али тајну сачувасмо.

Имате ли своју дефиницију здравља?

Као лекар не смем да изоставим општеприхваћену дефиницију здравља коју је дала Светска здравствена организација и која гласи да је здравље стање потпуног физичког, менталног и социјалног благостања, а не само одсуство болести и онеспособљености. Сви можемо да се сложимо са оваквом дефиницијом, јер је она (само) део целокупне истине о људском

здрављу. Е, ту се опет крије једна тајна! Према наведеној дефиницији видимо да се човек у светлу науке посматра као амбивалентно психо-соматско биће, као индивидуа, као биће које се састоји од тела и душе и које комуницира са околином, што подразумева његову социјалну и еколошку компоненту. Међутим, као верујући хришћанин, позивајући се на хришћанску антропологију, знам да човек представља јединство тела, душе и духа. Он нема однос само са околином него и са самим собом и – надасве – са Богом. Он није проста индивидуа него личност са достојанством и датом му слободом. Он је крстолито, философским језиком говорећи, трансцендентно-иманентно биће. Сваки човек, верујући и неверујући, на различите начине, Божијом благодаћу, пролази личну индивидуацију. Међутим, то није крај пута. Да је тако, онда би човек заиста био само индивидуа и не би се суштински разликовао од других живих бића. Не би био личност. Дакле, сваки човек би на крају свога пута индивидуације требало да победи себе, свој его, и да надиђе себе. Тада, невидљиво, оправдава дату му задатост, еклисиолошким речником речено подобје или обличје. Посматрајући човека на тај начин, као телесно, душевно и духовно биће, на исти начин треба да посматрамо и здравље као телесно, душевно (ментално) и духовно. Дакле, и у здравственом смислу, опет провејава не само човеков однос према себи и околини него и према Богу Који јесте једини Животодавац.

Колико је у последњих година дана пандемија утицала на рад Института у Каменици,

посебно на много пута прозирану листу чекања?

Епидемија вирусом ковид-19 је цело човечанство затекла у стању када се велике силе боре на светском економском бојном и војном тржишту, када на јавним берзама све више до изражаја долазе криптовалуте, када се воде полемике о глобалном отопљавању и еколошком загађењу планете, када се дискутује о све израженијем проблему миграната, када се већи део младе генерације све више окреће ка новој врсти болести зависности у смислу виртуелних мрежних игара, опсесивних навијања и клађења у виртуелним кладионицама, када наука све више скреће у воде генетског инжењеринга, када се у јавним медијима све више може чути о биогеоинжењерингу и... Страх, у незнању према невидљивом непријатељу, довео је до тога да смо већ годину дана затворени. Замислите како је у таквој ситуацији човеку који не верује! Не општи са Богом (нема вертикалу), а забрањено му је општење са околином (изгубио је и хоризонталу). Остаје сâм са собом и страхом у себи. Остаје оно чему је целог свог живота тежио – индивидуа. Да не наводимо даље! У таквој ситуацији, ситуацији људске моћи и надмоћи једних у односу на друге, дође нам невидљиви непријатељ. Непријатељ са оружјем које је надмоћније у односу на све оно што је човек до сада створио. Страх је завладао целом планетом и затворио цео свет. И овде се, морам да нагласим, ради о великој тајни без обзира на то да ли је вирус природан или је створен, да ли се случајно нашао међу нама или је на неки начин пуштен. У то, свакако, нећемо улазити. Дубоко верујем

да се ради о Божијем Промислу и опомени човечанству. Страх, у незнању према невидљивом непријатељу, довео је до тога да смо већ годину дана затворени. Да не помињемо најизраженију фразу током протеклих година дана – социјална дистанца – која означава удаљавање човека од ближњег, а то значи поништавање његове хоризонтале (иманенције). Поновићу: замислите како је у таквој ситуацији човеку који не верује! Не општи са Богом (нема вертикалу), а забрањено му је општење са околином (изгубио је и хоризонталу). Остаје сâм са собом и страхом у себи. Остаје оно чему је целог свог живота тежио – индивидуа. У таквом стању телесно-душевно-духовне самице неминовно почиње да размишља о себи, о потенцијалном ништавилу, пропадљивости и пролазности. Јавља се још већи страх – страх од огромног бездана висоте и дубине наше потенцијалне личности коју нисмо изградили. Као што – према речима Светог Јована Лествичника – зрак сунца који кроз прозор уђе у кућу, све осветљава тако да се може видети и најситнији трун прашине што лебди у ваздуху, тако и страх који уђе у срце човечије показује све његове грехе. Тешка је то и страшна (само)спознаја. Овакву ситуацију веома сажето и сликовито описао је велики покајник и псалмопојац Давид речима: „Уклони срамоту моју од које страхујем“. Верујем да ће већина нас из таквог стања, поновним васпостављањем (за)дате нам вертикале, остварити онтолошку равнотежу која се налази у архетипу сваког човека. То можемо једино кроз покајање и љубав као Божију благодат.

Заиста, према речима дивног светитеља, Светог Исака Сирина, покајање је лађа, страх је његов кормилар, а љубав божанствено пристаниште. Овим бих скромно закључио да би страх, који је завладао целим светом, требало да уведе човечанство у лађу покајања и – опет према речима овог угодника Божијег – да га превезе по смрадном мору живота, управљајући га ка божанственом пристаништу које је Љубав.

Што се нашег питања тиче, епидемија вирусом ковид-19 свакако је оставила трага у раду нашег Института, уосталом, као и у свим здравственим установама у свету. Пошто смо терцијарна здравствена установа, у

просторном капацитету нисмо у целини били у такозваном ковид-режиму. Ово се највише односи на Клинику за кардиоваскуларну хирургију чији сам руководиоцац. Међутим, многи наши лекари и медицински техничари били су распоређени по ковид-болницама и тамо су дали свој велики допринос. Све то, као и сви непредвидиви таласи епидемије, нису дозвољавали рад наше клинике у пуном капацитету као што је то било у време пре избијања епидемије. Верујем да ће ова пошаст ускоро да нестане и да ћемо моћи да нормално наставимо са оперативним радом.

Ви сте, реално, човек са бриљантним интегритетом –

личним, професионалним и породичним. Ако бисте морали да издвојите само једно начело којег сте се у животу држали, које би то начело било?

Једно једино начело у дубини мога срца јесте Бог. Пошто је Бог у Кога верујем Нестворена Тројица Личности, – Отац, Син и Свети Дух, – у светлу тога бих то начело нераздељиво рашчланио на веру у Бога и живот вечни и на наду у спасење и љубав према Богу, ближњима и целокупној творевини.

*Текст: Илија Туцић
Редактура текста:
епископ бачки Иринеј
Извор:
Vojvodanski magazin/ СПЦ*

ЛИЧНОСТИ

30

ЖИВОТЉАНИ ИСТОТНИК

ХРИШЋАНСКИ ВРЛНОСЛОВ ГЕНЕРАЛА СИМОВИЋА

Читајући и слушајући приче о древним јунацима и њиховој храбрости, човјечности и пожртвованости, склони смо да их сматрамо преувеличавањима и да сумњамо у њихову истинитост. То су врлине које се данас, нажалост, све рјеђе срећу. Међутим, постоје људи који и у наше вријеме свједоче да су ти идеали достижни и могући у пракси, да неко може бити и храбар и хуман и стављати друге испред себе и својих личних интереса, а ипак бити успјешан и у сфери онога што свијет сматра успјехом. Један такав живи херој, хришћанин на дјелу који је први у својој јединици вратио традицију прослављања војне славе и ломљења крсног хље-

ба, који без престанка и умора шири свуда око себе хришћански морал, нелицемјерно и ненаметљиво, свједочећи личним примјером, јесте и командант Копнене војске Србије, генерал-потпуковник Милосав Симовић.

Иако војска нас Србе увијек асоцира на славну прошлост, она човјека подсећа и на убијање и на друга различита зла која се у ратовима чине. Поред тога, у недавној прошлости је био услов да би неко постао војно лице да је „раскрстио“ са религијом. Због свега овога ријетко ко војску повезује са побожношћу, поготово са оном искреном и досљедном која се не исцрпљује у пуком практи-

ковању обичаја и која није само начин дизања морала код бораца. Зато је право откровење да на челу бројчано највећег вида Војске Србије стоји човјек кога красе скоро све врлине једног хришћанског војсковође.

Генерал Симовић је најмлађи генерал у историји Војске Србије. Постао је то са 41 годином живота. За вријеме НАТО-агресије 1999. године је био рањен вршећи своју официрску дужност, преживио седам операција и, кад је од медицине и војне струке био отписан, уз Божију помоћ, успио је да се опорави и врати у борбени строј. Његова јединица је и у миру проглашена за најбољу јединицу у војсци. Ради

даноноћно. Своје подређене посматра као породицу о којој је задужен да брине. Иако захтијева од њих челичну дисциплину и строгу субординацију, огромна већина га воли и хвали чак и онда када им више није старјешина. Поштује га и цивилно становништво свих националности и вјероисповијести јер је са својом јединицом у Копненој зони безбиједности у Прешевској долини прискакао у помоћ свима. Нарочито његује културу сјећања на жртве предака, али и савременика. Увијек говори о другима и њиховим врлинама, а врло ријетко и шкрто о себи. Али, као што Јеванђеље вели: *Не може се град сакрити кад на гори стоји* (Мт 5,14).

Нећемо у овом чланку детаљно препричавати биографију генерала Симиновића. Навели смо само неке детаље. Ко жели, може лако да се информише о њему уз помоћ интернета. Покушаћемо само да, у кратким цртама, прикажемо његов хришћански врлински етос. Његови говори би се прије могли сврстати у православну омилитику и лекције из православне етике, него у војно бесједништво. Да не видимо и не знамо да их изговара човјек у униформи, често бисмо помислили да је ријеч о бесједи неког врлинског свештеника или архијереја који осјећа и живи хришћански етос.

Кренућемо од онога што је главно у хришћанству и главно у генераловим наступима, не само говорним него и животним, главно у његовом цјелокупном дјеловању као професионалног војника, родољуба и

човјека, а то је љубав. Генерал јасно истиче да је она главни мотив његовог рада и томе учи и своје подређене. То је, прије свега, љубав према Богу, Кога увијек ставља на прво мјесто и испред свега, затим љубав према ближњем, према човјеку до себе, према сваком грађанину Србије и човјеку уопште, па чак и љубав према непријатељу. А шта је љубав? Увијек стављање другог испред себе и његових потреба испред својих. Иако је брзо напредовао у војној хије-

Генерал-потпуковник Милосав Симиновић

рархији, генерал Симиновић није класични каријериста коме циљ оправдава средства. Он се свим силама бори против таквог каријеризма у војсци, који увијек постоји и који је нездрав и штетан за односе у колективу. Својим подређенима говори да само марљиво раде и да ће унапређења доћи и њихов рад неће остати непримијећен. Говори да им не треба никаква „веза“, већ вјера у Бога и труд. Несрећу сваког припадника војске којем командује генерал доживљава као своју. Тако је чинио док је командовао мањим јединицама, а тако чини и данас када ко-

мандује већим дијелом армије. Погинуле и рањене саборце никад не заборавља, зна им свима имена и презимена и мјеста рођења и подсјећа друге на њих у свакој прилици.

Друга врлина Милосава Симиновића је оданост православној вјери. Свака јединица којом командује има своју крсну славу. Свештена лица се редовно виђају на свечаностима које организује војска. Он лично, а и као представник армије, обилази манастире и цркве и указује помоћ на сваки могући начин. Заслужан је што се у касарни, након толико деценија богоборства, поново осјетио мирис тамјана.

О храбрости овог официра најбоље говори Медаља за храброст коју је у потпуности заслужио. Није био од оних који су у миру гласни, а рат преспавају. Увијек истиче да војска, поред својих различитих улога, као што је помоћ цивилном становништву у вријеме природних непогода и учешћа у међународним мисијама, ипак има главну улогу у одбрани земље од сваке опасности споља и изнутра. Војник је, по његовом мишљењу, дужан да у рату непријатељу нанесе највеће могуће губитке и не смије да га штеди. Он се за то припрема и цијела војна наука је усмјерена на ту мисију. То можда некоме звучи сурово, али то је реалност. Међутим, врлину храбрости увијек треба да прати човјечност, која се исказује кроз однос према ратним заробљеницима и цивилима, а обе те врлине се здружене називају витештво. Он не дијели становнике Србије на

Генерал јасно истиче да је она главни мотив његовог рада и томе учи и своје подређене. То је, прије свега, љубав према Богу, Кога увијек ставља на прво мјесто и испред свега, затим љубав према ближњем, према човјеку до себе, према сваком грађанину Србије и човјеку уопште, па чак и љубав према непријатељу.

битне и мање битне у вези с тим којој вјери и нацији припадају. За њега сви заслужују заштиту и бригу Војске Србије која је војска свих њих. Он, такође, цијени и дојучерашње непријатеље, никога не мрзећи, али називајући ствари увијек правим именом.

Једна од врлина која га нарочито одликује и захваљујући којој је и напредовао тако брзо у војничким звањима је марљивост. Послу је потпуно посвећен. Као такав, може бити узор свима који клону духом. Неуморни је радник који не познаје ограничења радног времена и никад не размишља да ли ће то неко знати и умјети довољно да цијени. То виде и препознају и надређени и подређени. Његова ревност подстиче и друге. За њега нема небитног посла и небитног задатка. Било да се ради о некој мисији гдје су људски животи угрожени, или о уређењу војног музеја, он је подједнако посвећен и ангажован. Ништа не отаљава и не препушта случају, а Бог онда такво и толико залагање и благослови и награди. Што би рекао велики Његош – прегаоцу

Бог даје махове.

Живимо у времену када смо сви склони да критикујемо све и свакога и да се мијешамо у све. Он војницима савјетује да се не мијешају ни у шта, осим у свој посао, да политику препусте политичарима, да свакоме одају дужну част. Зар нас томе не уче и апостоли: *Подајте, дакле, свакоме што сте дужни: коме порезу – порезу, коме царину – царину, коме страх – страх, коме част – част. Не будите никоме ништа дужни осим да љубите један другога; јер који љуби другога испунио је закон* (Рим 13,7-8). Ми се често изговарамо да немамо одговарајуће услове, да не ваља држава и тако даље. Све су то само изговори. Ни у ранијим временима стање није било бајно, можда је било чак и горе него данас, па смо имали и часне официре и стручне љекаре и предане професоре и цијењене инжењере и добре мајсторе и вриједне пољопривреднике. Све њих генерал цијени и њихов рад ставља раме уз раме са напорима војника. Он не сматра да је војска изнад било кога.

Она постоји да служи и заштити, да осигура и одбрани, а не да тлачи и пријети.

Кад су римски војници дошли Светом Јовану Крститељу и питали га шта да раде, Свети Јован им није рекао да се престану бавити тим послом, већ им је рекао: *Никога да не зостављате нити кога да опадате, и будите задовољни својом платом* (Лк 3,14). Тог гесла се генерал Симовић придржава досљедно као да се управо над њим заклео. Његова војска је заиста пријатељ грађана, пријатељ сваког добронамјерног човјека, а по обучености, стручности и спремности, с обзиром на материјалне услове и опремљеност и на људске капацитете којима располаже, највећа могућа пријетња свакоме ко би покушао да угрози слободу и безбиједност свих грађана Србије, без обзира на вјерску и националну припадност.

О оваквим људима вриједи говорити да би нам свима били узор, ма чиме да се у животу бавимо, а и лијепо се осјећа сваки Србин када зна да се на челу Копнене војске највеће српске државе налази једна таква личност. Мирније се спава и лакше се дочекује неизвјесна су-трашњица.

Давор Арнаут, ђакон

ПРОФ. ДР МИЛЕНКО С. ФИЛИПОВИЋ - НЕУМОРНИ ИСТРАЖИВАЧ СЕМБЕРИЈЕ

Српска етнографија, али и наука уопште, имала је у проф. др Миленку С. Филиповићу човека чија је посвећеност истраживању резултирала многобројним делима која се и даље сматрају полазним основама за нека будућа проучавања. Како су годишњице рођења или упокојења појединих личности повод да се каже која реч више о њима, руководећи се тиме намера ми је да кроз ових неколико реченица читаоце подсетим на лик и дело једног заиста вредног научника. Такође, недвосмислена ми је намера да кроз ових неколико реченица можда заинтригирам неке нове, будуће истраживаче историје Семберије, Посавине и уопште Босне и Херцеговине, да и сами крену путем којим је професионално ходио професор Филиповић и на тај начин иза себе оставе дела непролазне вредности.

Миленко С. Филиповић рођен је 1902. године у Босанском Броду, у сиромашној породици железничара. Основну школу завршава у Високом, а Гимназију у Тузли. Филозофски факултет уписује 1921. године у Београду, а завршава га за свега три и по године. Након студија запошљава се као наставник географије у Велесу (Македонија) и уписује последипломске студије. Докторирао је 1928. године у Београду одбранивши

Миленко С. Филиповић

дисертацију „Височка нахија”. Од 1930. године предаје на Филозофском факултету у Скопљу. Период Другог светског рата провео је у Београду. Након рата изабран је за научног сарадника при Српској академији наука и уметности у Београду, а због својих научних радова добија исто звање и на Харвардском универзитету. Од 1955. године је у Сарајеву где предаје на тамошњем Филозофском факултету. Оснива први научни географски часопис у БиХ, а од 1959. до 1964. године био је на челу Балканолошког института Академије наука БиХ. Проф. др Миленко С. Филиповић умро је 22. априла 1969. године у Бе-

ограду.

Број објављених радова професора Филиповића више је него ли импозантан. Према подацима који су доступни на www.plus.sr.cobiss.net он је, као аутор или као особа о којој се говори у радовима, потписан и поменут на 368 библиографских јединица. Међу његовим радовима Босна и Херцеговина, а поготово њен североисточни део, заузима приметно место. Штавише, чини се да је Босна и Херцеговина била његова неисцрпна инспирација и подстрек на плодотворна истраживања чији су резултати овековечени у његовим научним радовима.

Своје радове професор Филиповић објављује у еминентним научним часописима и институцијама. На пример, у „Гласнику Земаљског музеја” у Сарајеву објављен је његов рад „Озрењаци или Маглајци” (објављено 1952. године у 7. свесци поменутог часописа), док је у часопису „Географско друштво СР Босне и Херцеговине” 1959. године објављен рад под насловом „Модрича некад и сад”. Исте године објављен је, у оквиру Завичајног музеја у Тузли, и рад „Казивање Јовице Сајића из Кожуха”. Не треба заборавити ни то да је сам професор Филиповић повремено личним средствима објављивао неке радове, као рецимо рад

Оно што је нарочито потребно нагласити је Филиповићев податак у вези са тим да је грађа прикупљена током те 1911. године на простору Епархије зворничко-тузланске, тек фрагментарно искоришћена, те да се она у целости налази у фонду Српске академије наука и уметности у Београду. Ни до данас ова грађа није истражена и није искоришћена као материјал за неки научни рад или монографску публикацију.

„Модрича” објављен 1932. године у Скопљу.

Да је труд у истраживањима професора Филиповића био усмерен и према проучавању манастира на простору БиХ сведочанство је и његов рад „Манастир Возућа у Босни” објављен у Скопљу током 1940. године. Ништа мање није интересантан ни његов рад „Почети и прошлост Зворничке епархије” објављен у Београду, у часопису „Богословље”, током 1964. године.

Његови радови објављивани су и постхумно. На пример, Академија наука и уметности БиХ објавила је 1969. године изузетно важно дело професора Филиповића под насловом „Прилози етнолошком познавању североисточне Босне” које је, мада некомплетно, доступно у електронском формату на www.digital.bibliotekabijeljina.rs.ba.

Његов рад под насловом „Народни живот Срба у североисточној Босни према једној анкети 1911. године” указује на један интересантан али недовољно проучен детаљ из научног труда овог истраживача. Наиме, професор Филиповић, као етнолог, указује нам на нужност заједничког рада етнолога са локалним парохијским свештенством. Како сам наглашава у уводним реченицама поменутог рада, он је на исти потакнут од стране тузланског свештеника Петра

Јовановића (1872-1948). Овај рад у својој основи није само етнографског карактера. Штавише, реч је о раду који указује на народне обичаје који, нажалост, остављају велике последице како на здравље појединца, тако и на здравље локалног становништва у целини, што га чини изузетно важним за проучавање здравствених прилика на овом подручју. Истовремено, рад нам указује на детаље који су везани за начин разумевања првенствено тајне крштења и брака унутар народа и настојању локалног свештенства да ниво народне просвећености буде приметно подигнут. Филиповић у предговору нарочито истиче свештенике Јована Јефтића из Слатине, Ђоку Опалића из Велике Обарске и Стевана Михаиловића из Црњелова који су, наравно у оквирима својих могућности, прикупили потребне податке везане за етнографско проучавање. Оно што је нарочито потребно нагласити је Филиповићев податак у вези са тим да је грађа прикупљена током те 1911. године на простору Епархије зворничко-тузланске, тек фрагментарно искоришћена, те да се она у целости налази у фонду Српске академије наука и уметности у Београду. Ни до данас ова грађа није истражена и није искоришћена као материјал за неки научни рад или монографску публикацију.

У моменту када се ближи

стогодишњица рођења проф. др Миленка С. Филиповића, заиста би било лепо да светло дана угледа неки од његових радова посвећених историји, обичајима и животним навикама српског народа на просторима Епархије зворничко-тузланске. Осим као сећање на овог вредног научника, објављивање једног или више његових дела свакако би имало и своју практичну употребну вредност. Наиме, неки сегменти живота нашег српског народа као да се нису променили од, рецимо, 1911. године. Нека веровања и не баш похвалне навике дословно се преносе с колена на колена, тако да парохијски свештеници који су данас на појединим парохијама пред собом имају исте оне изазове које су имали и њихови претходници пре једног века. Како би се барем умањило утицај нехришћанског, оног што се данас најлакше може изразити формулацијом „ваља се и не ваља се” у вези са појединим црквеним празником или „требом”, етнолошка истраживања свакако могу бити од помоћи пре свега парохијском свештенству, а такође и оним младим људима који се тек образују како би једног дана на себе преузели обавезе на парохијама. У сваком случају, оно што нам свима може бити на корист јесу подаци што их је својевремено истражио и забележио професор Филиповић. Његов труд наравно да не треба и не сме бити заборављен. На нама је да одлучимо како ћемо да се опходимо према људима и њиховим делима као што је био проф. др Миленко С. Филиповић.

др Слободан Продић

АПОСТОЛН ЈЕВАНЂЕЉА

Сама ријеч апостол означава онога који је послан, који је одређен за неки задатак или службу. Прносиоци Христове божанске науке били су људи од Бога изабрани да пренесу Јеванђеље и да, проповиједајући Ријеч Божију својим животом, увјере све оне који буду чули ту Ријеч, како би повјеровали и крстили се у име Свете Тројице.

Очекивано је било да Христос за такву мисију изабере најученије и најобразованије људе тога времена које је могао наћи, али изгледа да је једино мјерило које је било потребно за такав захтјеван задатак било чисто, смирено и скрушено срце обичних, неучених и простих рибара.

Њихово такво срце је, чувши необичан и узвишен позив: „Хајдете за мном, и учинићу вас ловцима људи“, тј. ловцима људских душа, прихватило позив и кренуло за Срцевидцем и Срцезналцем, тј. Оним Који је прочитао њихова срца, видећи у њима погодан тло да се посије Ријеч Божија, којом би Црква Божија заживјела и најавила будућу Цркву небеску, испуњену спасеним душама вјерујућих.

Међу таквим апостолима нашли су се апостоли Петар и Павле, један директни учесник Живе Ријечи Христове и Његових чудесних дјела, а други онај који ће се из обраћења од дотадашњег невјерја и безумља обрести у новој заједници, заједно са свима онима који су одлучили да иду тежим и трновитим путем, да би добили вијенац славе директно од Онога Кога до тада нису познавали као свога Спа-

ситеља, али за Кога су сада били спремни положити и живот свој.

Супротности у животу и карактеру ове двојице апостола, које су се спојиле у један празник, дају поруку да нису позвани само они који су директни свјedoци Спаситељевог Јеванђеља, какав је био и апостол Петар, већ су преко апостола Павла позвани сви људи и генерације које ће долазити до самога краја времена. Апостол Павле није морао видјети, као апостол Тома, ране на рукама и ногама Христовим, да би био увјерен у оно што ће чинити, већ управо долази након Христовог повратка на небо, када о Христу чује само од других апостола и преко Цркве Ње-

гове. Истина, имао је божанску интервенцију, када га Христос, директно му се обраћајући, прозива за тешко гоњење Имена Његовог и сљедбеника Његових. Али то не умањује значај за нас, да не чекајући интервенцију и натприродан позив и чудо, можемо примити Ријеч Божију у срце своје, и сами постати свјedoци, тј. на један или други начин, мученици за Христа, који у Јеванђељу позива да сљедују Свјетлости, како ниједан који у Њега повјерује, не би остао у тами овога и онога свијета.

Различити животи, различити путеви апостола, али један мотив и један заједнички нови пут који води у Живот вјечни. Сасвим нови приступ и сагледавање живота и смрти да би, достигавши такву мјеру светости и савршенства, апостол Павле слободно и без устручавања могао рећи: „Не живим више ја, него Христос живи у мени“.

Такви животи и такви примјери су постављени у темељу Цркве Христове, као сигуран правац са путоказом и стазом која несумњиво води до коначне побједе над гријехом и смрћу, превазилазећи те категорије које су човјека до тада спутавале и ограничавале за потпуни однос са Богом и собом.

Повезујући ова света и велика

Један од таквих обичаја и пракси који прати празник Петровдана јесте лилање. Често се поставља питање да ли је то православна форма или не, да ли има хришћански смисао. Свакако ако се везује и уклопи у сам празник Петровдана, извирући и увирући у њега, може наћи свој смисао и употребу, али ако би лилали без смисла празника и знања о самом празнику, може постати пагански, бесмислени обичај, који нарушава темеље празника и Цркве уопште.

Друга отежавајућа ствар у разумијевању суштине Цркве и празника је народно незнање. Када упаримо незнање и одвајање од суштине, онда смо на погрешном путу форме и фолклора, који чини велику штету онима који тако доживљавају и прихватају ствари у Цркви.

имена светих апостола са духовним животом православних хришћана, морамо видјети суштину празника, и шта нам то поручују свети апостоли. Они свједоче да нема истинског живота без Васкрслога Христа, Кога су сами цијели свој живот предали у руке. Вјера у Христа Господа је центар и суштина свакога празника, центар живота свих светитеља, који су били испуњени благодаћу Божијом, хранећи се самим Животом. Самим

суштине у други план, а преваладавање обичаја, традиције, и других пракси које се могу примјетити, које се као празна форма без смисла појављују у црквеном животу.

Један од таквих обичаја и пракси који прати празник Петровдана јесте лилање. Често се поставља питање да ли је то православна форма или не, да ли има хришћански смисао. Свакако ако се везује и уклопи у сам празник Петровдана, извирући

тим требало би да Христос буде центар и нашег живота, око кога градимемо свој цјелокупан живот. Ако одвојимо Христа од Цркве и празника, остаје нам празна форма, која пријети да одведе човјека у лаж и заблуду.

Говорећи о духовним стварима, било би врло опасно изоставити суштину. Вјера треба да буде темељ и основ који прожима биће једног вјерујућег народа. Најчешћа грешка коју може један такав народ учинити јесте занемаривање битног у корист небитног, а то значи потискивање

и увирући у њега, може наћи свој смисао и употребу, али ако би лилали без смисла празника и знања о самом празнику, може постати пагански, бесмислени обичај, који нарушава темеље празника и Цркве уопште.

То је оно о чему је патријарх Павле говорио у причи о слици и раму. Сви ти обичаји који прате празнике, нарочито Божић и Васкрс, само су рам, који ако му одузмете слику, остаје само рам без вриједности. Са друге стране ако слици одузмете рам, слика ће и даље остати слика. Тако ће

Црква преживјети и без додатних обичаја, али није погрешно придодавати обичаје и традиције, ако то чинимо на црквеном утемељењу. Свако дјело које чинимо када говоримо о црквеним или духовним стварима, али и када говоримо о стварима животне свакодневнице, треба да буде утемељено на Божијем благослову. Када Господ благослови и потврди оно што смо наумили, онда чинимо смислено и корисно дјело. Када чинимо молитву и освећење нпр. тих лила, које освећује Дух Свети, дајући им апостолску силу, онда имају смисла као лијеп декор и украс, да би празник био још љепши, свечанији и узвишенији.

Друга отежавајућа ствар у разумијевању суштине Цркве и празника је народно незнање. Када упаримо незнање и одвајање од суштине, онда смо на погрешном путу форме и фолклора, који чини велику штету онима који тако доживљавају и прихватају ствари у Цркви.

У нашем народу, који није нимало имун на претходне погрешке, има много лијепих и живописних обичаја. У том шаренилу осликава се љепота и богатство једног народа, само је потребно да се чује и прати благослов Цркве, да се остане у оквирима библијског, литургичког, црквеног предања, које као духовни филтер задржава потребно а одбацује непотребно. Имајући то на уму, радећи на своме спасењу, исправљајмо себе и оне навике и грешке којима често слијепо робујемо, учимо сазнавајући што више о својој вјери, како би и сами могли да одвајамо кукољ у себи и око себе, пружајући примјер свима другима.

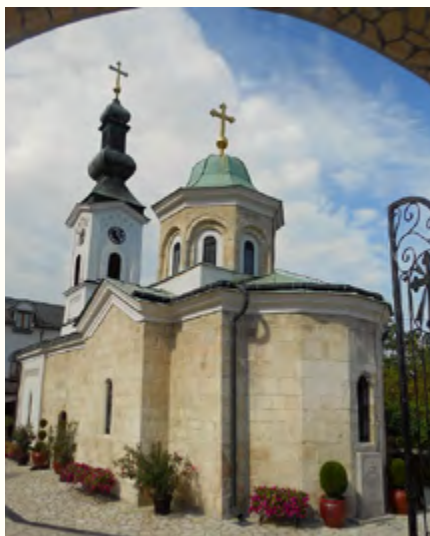
Кристијан Ђокић, јереј

„ДЈЕВОУМЦЕ, ТЈЕБИ ГОВОРИМ, УСТАНИ!“

Не знам шта те највише мучи у овом тренутку. Али, схватам да душе падају као пшеница пред вјетром и устају као кад вјетар задува из супротног правца. Домаћин посматра из Свог дома хоће ли му та пшеница дати род. Он је тако стрпљив па зауздава смрт и вријеме, те немилосрдне жетеоце који једва чекају да пожању оно што је ионако намучено. Лептирићима, грлицама, срнама и магарићима сва је нада у Његовој праведности и зато опстају у царству комараца, стршљенова и змија.

Годинама ноћу својом душом одлазих у шуму надомак манастира Немањића гдје је увијек дан. Златно сунце би са азурног неба обасјавало пут кроз растиње и стабла која су одрасла на мирису тамјана. Тамошње птице су највише вољеле да поју Херувимску пјесму – обиходни распјев. Само ћутим и корачам. У тој шетњи се осјећам као у храму на јави. Вјероватно је тај бијег измољен на сабору утисака које понесох из мноштва светиња Божијих.

Први манастир у који сам ушла у свом животу био је манастир Тавна, посвећен Пресветој Тројици, и то на школском излету у седмој години. Тавна – централни бисер на круни краља Драгутина, златовез на митри Епархије зворничко-тузланске. Њена порта је одувјек одисала јединством Цркве и народа, јер, за то се определијелила већ на првом тесту. Из купола храма, са врха конака, њива и пашњака осмјехује нам се вјечност...

Манастир Тавна

Стаза је током година водила тамо на сат или два како бисмо удахнули онај љековити, прохладни ваздух манастирске цркве и прољепшали очи водом са извора, направили понеку фотографију... Али, баш је лијепо што не знамо шта ће бити сутра јер то сутра носи и чуда.

За нас који нисмо способни да будемо монаси, дужи боравак у манастиру и јесте чудо. Шта би лаика могло смјестити међу анђелски чин? Само љубав Божја чији је циљ наше добро, обнова, преумљење. За три дана све ће се разријешити. Или, за три седмице.

И тако сам се у недјељно вече 28. фебруара упутила код мати Марте, миле и уважене игуманије манастира Тавне, како бих је питала за боравак. Из ранијих посјета памтих је као љубазну и посвећену, а посебно њену гостољубивост током мобе у манастирском шљивику 2013. године Господње у којој је учествовала и наша Свето-

савска омладинска заједница „Свети деспот Стефан – Попови“. Увијек сам се сјећала укуса тадашњег ручка као најљепше хране коју сам окусила.

Послије вечерње молитве у капели, разговарала сам са мати и благословила је да дођем већ сутрадан. И моја мајка је приста на тај одлазак. Некако, све је ишло лако и знала сам да те путоказе треба да слиједим.

Први дан у манастиру почео је 1. марта. Иако је такво искуство новина у мом животу, осјећала сам необјашњив спокој. Тог јутра по доласку, детаљније сам разговарала са игуманијом. Мати Марта је јединствена: са брижношћу и благошћу поступа са свим људима али посједује и оштрину, за сваки случај. Њен мотив је љубав. Црте њеног лица гласе на љепоту, а израз осликава доброту и радост. Мати је и веома духовита и то лијечи све људе у њеној близини. Такође, из њене мудрости произилази сјајно дипломатско умијеће, па спретно преговара са сарадницима. Њена способност држи ово велико имање. Непрестано је у покрету и сваки дан срдачно дочекује многобројне посјетиоце светиње. Свакога позива на послужење, па лично испраћа. Аутентична игуманија, оригиналног кова. Са мати Мартом, овај немањићки манастир украшавају монахиње: Надежда, Ксенија, Магдалина, Јелена, Агрипина, Ана, Марија, Анастасија и Марина.

Послије надахнутог разговора, драга мати ме је упутила да са сестром Анастасијом почнем

уознавање поретка и послушања. Анастасија је неустрашива, спонтана и уз брдо брза. Научила ме је многим стварима и поклонила ми вриједну књигу, бројаницу и иконе. Док смо обављале послушања, разговарале смо о различитим темама. А, послушања су била право весеље за душу. Невјероватно је како Бог допушта да се и са најмањом мрвицом сврстамо међу оне који хране голубове Царства Небеског.

Литургије, јутрења и вечерње су назнака љепоте која у том Царству не залази и најважнији су сегмент живљења у манастиру. Позив на јутарњу молитву улиједио би у 4:30 часова тако што би сестра Надежда са звонцетом прошла кроз ходнике. Нада је тетка моје пријатељице Ане коју сам упознала у хору, данас попадаје у Ваљеву. Њих двије веома личе. Нада се као дијете посветила Богу и цијели живот остала анђелског наума. Њена племенитост и разиграност удружени су са трезвеношћу и трудом па подсећа на лептирића који непрестано дјела са једне на другу страну.

Моја соба се налазила међу женским монашким келијама, а у њој је било необично пријатно и удобно. Зиду је додатну важност дала икона Свете Петке са златним рамом, док су у њеним угловима биле задјенуте иконице Пресвете Тројице и Богородице са Христом. Међу литературом за читање налазили су се и епархијски часописи.

Јутрења су служена у капели конака са почетком у 5 часова. Док је напољу још

бивао мрак, њу су обасјавала кандила. Владика, мати игуманија, једна по једна монахиња, стизали су ходником који украшавају застори боје косовског божура.

Неописив је осјећај стајање на

молитви међу монаштвом. Гдје год погледаш, око тебе су амбасадори неба. Заиста, монаси су најпаветнији људи на свијету. Нико нема већу амбицију од њих – амбицију да победиш себе и вратиш се Оцу. Оцу, не мољцу.

За пјевницом би се смјењивали Преосвећени и монахиње. Сви су појали и метанисали, чак и старије, болешљиве сестре чинише поклон колико су могле. Мати је неђељом читала и Акатист, а посебна радост за мене била је када ми је саопштила да ћу читати катизме. Читала сам их на јутрењу, вечерњој и на Ли-

Св. краљ Драгутин

тургији Пређеосвећених Дарова.

По завршетку јутрења и вечерњи, пред цјеливајућом иконом стајао би владика, иза њега монахиње, ту негдје и ја. Молитва је њихов први и посљедњи обијед. Хвала Богу што ми је омогућио такву успомену.

У задужбини краља Драгутина – монаха Теоктиста, имала сам прилику да први пут непосредно упознам неког епископа. Владика Константин је човјек узвишеног духа и ванвременске отмености, са приступом пуним поштовања. Духовника манастира, архимандрита Лазара,

познајем од прошле године, а он је велики борац који је многим људима показао бољи пут. Посљедњи излази из цркве послјеге богослужења, када стигне присуствује и службама у капели.

А, богослужење у манастирској цркви прави је сусрет са вијековима. Колико је монаштва и народа прошло кроз овај свети храм... Ми смо увијек сви ту сабрани, али је само прелијепо Божије око кадро да нас све ту и види.

Наслађујући се ријечима Литургије, гледамо у Његов Лик и од те љепоте се преображавамо. Осјећамо да нас Бог воли. А, и ми волимо Њега... љубављу чудном, искушаваном; љубављу која има нарав воштанице – некад својим пламеном обасјава васељену а некад је примирена до земље, но не гаси се... док је Творац не угаси.

Литургија одржава живот у нама. Без Литургије постајемо утваре које театрално лутају по свијету. Ми једино у храму можемо открити своје срце а да заузврат, умјесто продубљивања рана, добијемо исцјељење и вратимо се здрави на свој фронт.

Појање монахиња се ори храмом и појачава овај утисак. Мати је благословила да у цркви стојим са њима за пјевницом. При сваком покрету, њише се црни вео и свједочи о опредјељењу за нешто више од овога свијета. Пред сваком женом постоје само два избора: црни или бијели вео, и на оба се завјетује у храму.

О нашем храму у Тавни брине драга сестра Марија. Сваки дан бисмо је загицали како гланца, усисава, поспрема... Њено послушање је и рад у манастирској продавници, али и припрема просфоре коју врши молећи се. Једном сам посматрала с каквим поштовањем и прецизно-

шћу сијече нафору. Нисам одмах знала да је сестра Марија раније била у браку са данашњим игуманом Велике Ремете – оцем Стефаном, а према међусобном договору обоје су се замонашили. Марија је тиха трудбеница, веома посвећена и великодушна, од које имам икону Богородице и привезак.

Доручак је почињао у 8:30 часова, викендом мало касније због Литургије и послуживања вјерника. Владика и мати су увијек били ту с народом. У Недјељу Православља много људи је дошло да се причести, а вебра сестра Магдалина је стајала напољу и неуморно их упућивала у трпезарију на кувано вино, кафу и посну храну. Магдалина је тако благог лица и широког срца. У манастир је дошла као дјевојчица. Иако би због здравља требало више да одмара, она цијели дан проведе радећи у кухињи, чистећи стазе, и обавезно појући на јутрењу и вечерњој. Уз њу сам се доста смијала, онако од душе, јер њену интелигенцију краси дјечији образ. Поклонила ми је књигу Светог владике Николаја „Мисионарска писма“ и њено свијетло лице често ми је пред очима.

И за ручком који је увијек почињао у 14:30 часова бивало је гостију, а мати не започиње ниједан објед док се не скупе сви који прислужују у манастиру. Тачно се зна ко гдје сједи, чак и посуђе има свој ред. Мене је сав тај поредак одушевљавао, а мјесто ми је било до дивних сестара монахиња. Манастирска храна је сигурно најљепша храна на планети, а вода која се пије је управо она са познатог извора у Тавни. Ту необичну трпезу, агапе, саборност са таквим људима памтићу као најбоље образовање које сам могла стећи.

У радне дане бисмо са радосћу полазили на послушања пошто смо у зору нахрањени мирисним тамјаном којим нас је мати кадила у капели, а онда и укусном храном коју су припремиле наше драге куварице. Послови су заправо задаци примјерени српској изворној жени којој талас новог доба ограничава њену сврху. Распремање, кухиња, башта... Али, сваки рад у простору манастира има још љепшу конотацију.

Док пролазимо портом у току обављања својих послушања, препознајемо у њој трагове блаженопочивших игуманија, монахиња и свештенослужитеља који су своју дионицу пута завршили. Пећ у манастирској кухињи је у основи из тих давних времена. Једном сам се загледала у њу и размишљала колико је у њој испечено славских колача, просфора и свечаних трпеза... Коликим борбама свједоче зидови овог конака, колико Причешћа је справљено у путирима из витрине у малој трпезарији... Била сам на мјесту које подлијеже вјечности. Изван порте овог манастира, све је хистерија пролазности.

Амбијент кухиње има топлину старог српског огњишта. Ту смо се сви сретали и сабирали, ту смо се договарали и радили. Док се на умјереној ватри кувају предивна јела, ми кроз прозор гледамо на цркву око које играју пахуље у марту. Красота надхват руке. Срне у шумама околу нашле су свој мир, вод манастирских маца добио је награду за своју дисциплину. Све је еволуција.

Лијепо је стварати. А, најљепши су плодови израсли из молитве. Она отвара ум, обучава руке и њен домет је немогућ земаљским методима. Мелод и ратар уче са

истог извора. У центар збивања, долину испод манастира, пошла сам у Магдалининој кецељи коју ми је поклонила већ први дан. Драга мати од мене није захтијевала да идем, али је имала повјерења па ми дозволила. Чак ми је дала и своје нове чизме. Тада смо посијали зелен, лук и грашак. Сестре Нада и Анастасија, двије куварице Светлане, док су друге двије остале у кухињи да спремају ручак, тета Деса, тета Нада... послушна кошница. Био је сунчан дан, а ми смо у радости и од срца урадили овај посао. Мати је била с нама, јер она је укључена у свако дјелање. Док генералским ходом иде испред трактора и показује Љубиши докле да оре, док мотиком повлачи линије редака и даје нам примјер педантног рада – игуманија Марта непрестано отпоздравља пролазнике. И даље чујем у глави њене ријечи: „Боже, помози; Боже, благослови“.

Послије неколико дана, иако је вријеме било промјенљиво, ухватили смо тренутак без падавина и упутили се у долину да посадимо кромпир. Док сам се са истим куварицама спуштала према башти, мати је прошла поред нас возећи трактор, а у приколици тета Наду и кромпир. Веома сам се изненадила и по ко зна који пут схватила ширину способности наше драге игуманије. Било ми је жао што нисам знала да ће мати возити, јер ту вожњу не бих пропустила. Киша је током садње благо промицала, али није нас омела. Јер, овдје нема срушених планова.

У подножју те велике парцеле, налази се пчелињак најстарије монахиње у Тавни – сестре Ксеније. А, нама је позната и анегдота о томе како је надмудрила рој стршљенова. Молитвена и строга, оштроумна и срдачна,

Сестринство манастира Тавне са Владикама Фотијем, Константином и Георгијем и са оцем Лазаром Кршићем

врла куварица током свог монашког живота. Свако јутро прије заједничке молитве ради гимнастику. Једне вечери донијела ми је у собу важну књигу. Научила ме је и да пеглам монашку одјећу, и, захвална сам јој што ми је то допустила. Сјећам се тог призора: прво ми је објаснила како да попеглам шавове с лица и рекла да поновим предњом, а онда је отишла накратко до келије. Ја сам се прекрстила и изговорила оне чудесне мајчине ријечи: „Боже, помози; Боже, благослови“, јер баш за пеглање до сад нисам била довољно стручна. Кад се драга сестра Ксенија вратила, била је задовољна и сјела је на столицу у радионици. Са осмијехом на лицу посматрала је даље, дајући ми добре савјете.

А, у тој нашој радионици мирише на прољеће. Пространа је и осунчана, са погледом на брдо изнад конака. Тета Нада понекад прође током свог послушања и махне, а манастирске маце воле да се попну на прозор и посматрају унутра. Ту се најдуже задржим кад пеглам кухињске крпе. Спектар конаца за шивење уредно сложених, неколико шиваћих машина... Права радионица. Али, када ми је пукао трегер на

Магдалининој кецељи, морала сам да га ушијем ручно јер машински не знам.

Пошавши једном ходником према радионици, први пут сам срела монахињу Јелену. Дивна слушкиња Божија која због година и болести вријеме углавном проводи у својој келији. Замолила ме је да јој помогнем да обуче монашку одежду, а то је била велика част. Питала је шта да ми поклони заузврат, а ја сам затражила да се помоли за мене. Касније сам је чешће виђала пошто је успијевала да дође на бдијења у капелу. Сестра Анастасија брине о њој носећи јој храну, као што брине и о лијековима сестре Агрипине.

Агрипина је исто тако старија монахиња, болешљива али одана. Посједује посебно поштовање према Богу и ближњима. Причала ми је како је њено послушање у доба епископа Лонгина био пашњак. Поклонила ми је мараму и књиге рекавши да ми то буде успомена на њу.

Као непоновљив дан у оквиру овог јединственог путовања памтићу Задушнице. Било је хладно и кишовито, као и увијек. Послије богослужења у храму, упутили смо се на монашко гробље. Кренула је поворка

коју су предводили отац Лазар и игуманија Марта, а са нама су ишле и сестре Нада, Магдалина, Ана, Анастасија, Марија као и тета Нада. Понијели смо све по обичају. Припало ми је да носим корпу. На гробљу се налази прелијеп храм посвећен Светом Марку, гдје је отац Лаза одслужио помен блаженопочившим служитeljима ове свете обитељи и свима православнима упокојенима. Иако тог дана нисам могла бити присутна на очевом гробу у мом родном селу, чини ми се да ипак нисам никад била присутнија тамо.

Након парастоса изашли смо напоље и пратили оца док је преливао један по један гроб угодника Божијих. Тада сам имала прилику да се упознам са ликовима пређашњих игуманија и монахиња, епископа, монаха и теолога. Посебно једног младог теолога који је 1942. године убијен на вратима храма. Одатле сам погледала према манастирском шљивику и сјетила се наше мобе. Сјетила сам се и нашег Светосавца, анђела Милета Симића, родом од Тузле, настањеног у Поповима, који је тада с нама купио шљиве. Држао је све постове, прислуживао у олтару, био послушан и врхунски ђак. Упокојио се крајем прошле године последије теже болести у својој 21. години. Јер, како и сама мати рече на ту причу: „И Бог бира најљепше цвијеће“.

Након помена, послужили смо се кафом и храном коју смо понијели. Међу храном били су и уштипци са сиром које је то јутро мати спремила, дозволивши ми да асистирам. Иначе, мати спрема дивну храну. Посебно кох.

Вечерњом молитвом би се завршавао наш дан. Зависно од садржаја, почињала би у 16 или 17 часова. По завршетку, мона-

хиње су у паровима метанисале пред цјеливајућом иконом а онда би се поклониле игуманији и цјеливале јој руку. И ја сам пратила њихов поредак. Драга мати би нам потом уз савјет или закључак пожељела лаку ноћ и упутили бисмо се у своје келије.

На путу према келији сретала сам сестру Ану пошто је ишла у истом правцу. Ана, родом од Теслића, такође старија и болешљива, трудила се да присуствује богослужењима и заједничким трпезама. Када би бивала притиснута тим својим теретима, мати би јој слала послужење у саму собу. Памтим колико је Ана била тужна кад је занемоћала њена сестра у свијету, али мати ју је одмах одвезла да је посјети. Од Ане добих бројанице, тамјан и иконице.

У келији смо увече могли да се молимо, читамо, пишемо и на крају одморимо се. А, некад бих сан дочекала у размишљањима, гледајући у икону Свете Петке на зиду. Манастирска расвјета је кроз прозор обасјавала Њен лик као по договору. Све је тако другачије у тој обитељи светих људи. Монах гази кроз коров и трње, а душа му је скупоцјена свила. Као јутарња звијезда блиста његова ревност. Ореол му се сија као уље грчке маслине, но он због своје смјерности не подиже очи ка њему да га не би видио.

А, ја сам овдје видјела оно што нигдје нисам – људе који метанишу једни пред другима говорећи: „Опростити“. Монаштво ће спасити српски народ.

Сутрадан ће поново прије свих устати мати игуманија, сестре Нада, Анастасија,

Марина... Марина се труди око поретка, има више година него што се види. Пријатна монахиња, са тета Надом брине о пашњаку и јагњићима. Мати је

дозволила да са Марином у пару метанишем пред цјеливајућом иконом у капели.

Мозаик ове успомене свакако чине и наше куварице: Светлана, Светлана, Светлана и Драгана. Да, три Светлане од којих је једна била Рускиња. А, једна веома личи на моју сестру. Ту је била и тета Десанка, учитељица у пензији, чија би нам кћерка Весна много помагала недјељом послужења Литургије приликом послуживања људи. Мати је својом харизмом обезбиједила манастиру море пријатеља. Са нама је бивала и драга тета Нада која је задужена за пашњак, али оно што је невјероватно то је да та жена стигне да се укључи у сваки посао. Она је толико вриједна и проницљива, зна доста о животу на селу.

Ово су вриједне и племените жене, праве Српкиње. Веома ми је пријала њихова близина и доброта. Једино се у првим данима поста нисмо виђали с обзиром на тиховање и на прописану скромну трпезу. Сестра Нада је тада испекла кромпире, умијесила погаче, а на столу су биле салате и џем, без сервиса. Тада нисмо имали ни госте. Нада би прво прекрстила погачу а онда је засјекла. Та трпеза је била слатка и тајанствена.

И, мноштво је утисака из ове светиње у мени записано за сва времена, из часова

provedених са овим нестварним људима. Миомирис те свете обитељи освећује, њен простор весели, богослужења оплемењују. Ту учимо о вјери, али и о тајнама практичног живота. Многе појаве и пројаве одавде изгледају комично, тако недостојне човјека као створења Божијег. Оно што је за мушкарца служење војног рока, то је за жену боравак у манастиру.

Мени су ови људи пружили уточиште, свака сестра лични дар, али оно што ми је пружила драга игуманија – то је нанизало ред бисера на њеном ореолу. Указала ми је повјерење, угостила ме мајчински, утврдила у мени истину, дала ми кључеве мог живота и учинила за мене велика добра. Чак је и многе људе питала за могућност мог запослења.

Заиста, мати и њене сестре јесу највреднији пријатељи које сам стекла. У ствари, они су моји сродници, а Тавна мој дом, мјесто новог рођења. Она је и бедем Православља у сјевероисточној Босни, али и понос Српске православне цркве која брине о својој дјечи.

Па, кад монах Теоктист походи своје задужбине, вјероватно најдуже борави у Тавни. Његов хитон милује плочнике, цвијеће му се поклања, пчелице лете око његове свете главе. И владика Николај нам се смијешу с облака, памтећи сабор богомољаца у Тавни.

И, ма колико вољели писану ријеч и она нас, нека искуства никад нећемо моћи да пренесемо у њиховој пуној љепоти. Њих је у оригиналу само душа могла да забиљежи.

Но Ти нам, Боже, чувај красну мати Марту и подај да још дуго служи својој Цркви и народу блистајући као Елада о празнику Свете Тројице. Бескрајна је моја благодарност према Теби и мати. Страдања су тако художествена и обећавајућа. Сада се усправног духа радујемо Васкрсењу.

Анђелски сабор на твом лицу да ли је ту и остао након што си ме боље упознао, или се расуо по обронцима Мајевице да обједује маслачке у уљу...

Миланка Бурић

ДЕСЕТ ЗЛАТНИХ ЖИВОТНИХ ПРАВЛА СВЕТИТЕЉА ФИЛАРЕТА МОСКОВСКОГ

СВ. ФИЛАРЕТА

АНТР. МОСК.

1. Шта знаш – ћути.
2. Шта чујеш – ћути.
3. У туђе разговоре се не мијешај.
4. На питања одговарај, али много не говори.
5. Шта желиш да радиш опсуди прво са молитвом, а друго, прије времена о томе не говори док не урадиш.
6. Не говори људима о њиховим недостацима.
7. Уколико су дирнули твоје самољубље или уколико су те прекорили – прећути.
8. Уколико су неправедни ка теби – реци им тихо и спокојно.
9. Не говори оштро и не узбуђуј се.
10. На све гледај „како Бог да“ и „у свему је Његова воља“! Увијек се сјећај Бога, Мајке Божије и моли се.

Са руског: свештеник Дејан Ђуричић
Извор: www.hriscanskeprice.com

ЗАНИМЉИВОСТИ

ДЕДА

ЗАНИМЉИВИ ЖИВОТ ПРАВОСЛАВНОГ МИСИОНАРА

Мој деда по оцу Иван Иванович Стењајев био је мобилисан у активну војску 22. јула 1941. године и убрзо је погинуо на Лењинградском фронту.

А деда по мајци, Јегор Аркадјевич Журављов, рођен је у селу Марковска (завичај кнежева Кропоткина) у Шатурском рејону у Московској области. У младости је деда живео у близини Коломне, у том крају се и

упознао с баком чија је фамилија живела недалеко од Коломне у Белим Колодезима, сад се ово село зове Озјори.

У Белим Колодезима је била црква Успења Пресвете Богородице која је затворена 1938. године, а звоник је срушен. Деда је причао да је кад су сељаци кренули да затворе храм и да руше звоник, активисти који му је предложио да иде с њима

„дао по лабрњи“. Бака Матрјона се тада много секирала за мужа и плашила се да га не ухапсе за „напад на активисту“. Плакала је, молила се и све је добро прошло.

Деда је причао да се ниједан од оних који су затворили храм и рушили звоник није вратио кући из рата.

Отуда, из Белих Колодеза наш род и води порекло. Једном

сам био тамо кад је умрла једна наша блиска рођака. Било ми је веома занимљиво да обилазим крај у којем су рођене моја мама и моје тетке Зинаида, Валентина и Тамара, и где су живели моји други рођаци.

Мој деда, Јегор Аркадјевич, је пре Другог светског рата већ имао неколико деце. Мобилисан је у активну војску и 1942. године је доспео на Лењинградски фронт, где је ратовао све док није пао у заробљеништво у марту исте године. Сећам се како ми је причао о „кукавицама“ – финским снајперистима који су врло прецизно погађали наше. Попели би се на дрвеће, маскирали и кријући се иза грана као да су правили „гнездо“ због чега су и названи „кукавицама“.

Деда је причао да је међу овим снајперистима било бивших руских официра који нису хтели да прихвате совјетску власт и који су одмах после револуције прешли на страну Финске.

Финска је тада остала последње острвце некадашње империје, недостижно за бољшевице, где храмове и царске споменике нико није дирао, где су се сачувале све библиотеке. Тамо се и данас у јавној библиотеци може наћи црквена периодика која се издавала пре револуције и премда данас има мало Финаца који знају руски језик све књиге се брижљиво чувају. То је царско васпитање.

И мој деда је пао у заробљеништво. Ево како се то десило. Водила се битка, снајперисти су прецизно гађали:

пуцањ – убијен човек, пуцањ – убијен човек, пуцањ – убијен човек. А наши ништа не виде, пуцају хаотично по дрвећу и готово – немају више патрона. Деда је већ почео да пузи до убијених црвеноармејаца тражећи патроне, али ништа није

проналазио... Онда су кренули „Финци“, прилазили су човеку који лежи, шутнули би га, и ако се не помери, још једном су пуцали у њега ради сваке сигурности. Ако би био жив, подигли би га, одвукли некуда и тамо испитивали.

Деду су одвукли у штаб и тамо је један од Немаца на чистом руском језику почео да га испитује, можда је то био бивши царски официр. Деда је касније прошао кроз три немачка концентрациона логора и Немци су га само на првом испитивању ударили у лице, после га никад нико ниједном није дирнуо све до последњег дана у заробљеништву. Много је гла-

довао, имао је дистрофију, али га нису тукли.

Деда је ово повезивао с тим што је 1938. године одбио да руши храм, али је вероватно постојао још један разлог... Деда је у току целог рата изговарао једну исту молитву: „Помјани,

Господи, царја Давида и всју кротост јего.“ Ову молитву га је научила бака, говорила му је:

– Ти не можеш да се обраћаш директно Богу, јер си слаб и лакосмислен човек, – тада је био млад, – моли се преко Давида, зато што је цар Давид друг Божји. Бог воли Давида.

Он се управо тако молио у нади да ће му Бог помагати и прошао је три концентрациона логора и побегао је.

Пред крај рата послали су их из концентрационог логора негде код Риге и натерали су их да ваде из земље лешеве убијених Јевреја који су били закопани у слојевима, због нечега наизменично с брвнима. Вадили су их из земље и спаљивали – брвна заједно с лешевима.

Немци су тако заметали трагове – плашили су се да ће се открити њихови злочини. Деда је вадио из земље полуиструле лешеве, између осталог, жене и децу – а и сам је имао дете, и говорио је: „То ме је просто дотукло,“ – толико је то морално тешко. „Трудио сам се да их сахрањујем с љубављу. То је једино што сам могао да учиним за њих, зато што је страшно видети сва ова тела.“ И све време је понављао: „Помјани, Господи, Давида и всју кротост јего.“

А на крају рата, док

је био у Немачкој, побегао је из заробљеништва.

Пребациваи су их из једног логора у други, а Немци више нису имали довољно чувара који би били у узрасту за мобилизацију и чували су их неки старци и момци их Хитлерјугенда, али сви у униформи, и наравно, наоружани. И један младић, чувар, је набрао вишње у свој шлем и пролази поред њих и једе. Мој деда му је показао прстима, да има, вели, „петоро клајн“ – односно имам петоро деце (моја мама и три тетке и ујак Владимир). А овај му погледом показује: „Добро, прескачи банкину.“

Заробљеници су се договорили да ако постоји могућност за бекство не беже у гомили – све ће их поубијати. Побегну један-двојица и готово – остали стегну зубе и иду даље.

– Прескочио сам банкину, за мном још двојица, – причао је деда. – Лежимо притајени, ни живи, ни мртви, и стално се чују кораци, само иду.

Чинило им се да су све до ноћи непрекидно ишле колоне заробљеника с чуварима, шушкајући обућом, али је вероватно да су били нервно исцрпљени и да је то била слушна халуцинација. Ноћу су се пренули, извирили су – нема никога, унаоколо је тишина.

Почеше да трче, тамо је расла некаква бела репа, почели су да ваде корење и да једу – јер били су страшно гладни, само што нису умрли од исцрпљености. Један од њих, искусан у тој ствари, појео

је мало и оставио, окренуо се према деди и почео да му отима репу.

Чак је и ударио деду:

– Немој много да једеш, умрећеш.

Деда је пао, лежи без снаге, а овај је бацио репу даље од њега

и кренуо према другом, али је овај други видео да хоће да му узме храну и почео је да бежи.

– Умрећеш, немој да једеш! – викао је овај човек здравог разума, али онај није послушао, побегао је далеко, најео се до миле воље и после је умро, везала су му се црева. А деду је овај „агресивни“ мудрац спасио, и после су њих двојица заједно ишла из Немачке на исток, према домовини. Ишли су ноћу, а поред је

била већ ослобођена Пољска.

Једном су наишли на мали немачки салаш, почели су да гледају да ли ће можда моћи да набаве неку храну. Гледају, из-

ашла је девојка, лепа „Немица“ с плетеницом. Села је да ради неки ручни рад и одједном је запевала руску песму. Схватили су да је то наша девојка и почели да јој вичу из жбуња:

– Кћери, кћери!

Она остави шиће, устаде и приђе им:

– Јесте ли ви наши?

Они кажу:

– Јесмо, ми смо ратни заробљеници, побегли смо...

– Чула сам, чула сам! Последњих дана су тражили с псима неке који су побегли, али немојте да се плашите, идем да кажем газди и он ће вам помоћи.

– Слушај, – кажу они, – па он ће нас издати полицији!

– Неће, он је верник, осим тога, мрзи Хитлера зато што су му деца мобилисана и погинула су у Русији. Мрзи нацизам, он ће вам помоћи.

Позвала је свог газду и он их је примио; окупали су се, пресвукли, скували су им ретку супицу да се мало опораве – у принципу, доспели су на добро место. Девојка је била Рускиња, отерали су је у Немачку на почетку рата, кад су многе младе тамо одводили у ешалонима као радну снагу. Неколико година је живела на овом салашу и већ је прилично добро знала немачки језик, па им је преводила разговоре. Испоставило се да је газда заиста добар католик, родом из Мин-

стера, на зиду му је висила фотографија католичког бискупа и објаснио је да је то његов наставник који је такође био против Хитлера. Мислим да је то

био познати Клеменс фон Гален, једини бискуп у целој Немачкој који је отворено разобличавао нацизам и који се залагао против еутаназије психички болесних Немаца.

Газда салаша је обећао да ће их крити док не дођу наши, али су у суседним градићима и салашима учестале провере и претреси. Ситуација је постајала опасна и морали су да оду. Газда их је замолио да му напишу захвалницу како би им кад дође совјетска војска показао доказ своје лојалности.

Опскрбили су их свим што им је било потребно и почели су да иду даље на исток одакле је већ надирао Црвена армија. И једном су зановили негде у жбуњу поред пута, одједном чују клопања, брујање мотора, тенкове, кола. Скупили су се испод овог жбуња до земље и мислили да им је дошао крај – то је потеря, сад ће их открити, ухватити. Одједном виде: прашина се слеже и – црвене звезде на тенковима...

Ми, причао је деда, излазимо, трчимо са сузама према тенковима, а тенкисти окрећу цеви према нама. Вичемо:

– Наши смо, наши!

Кад ето ти, одведоше их у специјално одељење:

– Шта сте ту радили, лизали чизме Немцима?

Али један специјалац из Смерша („Смрт шпијунима“) каже:

– Ма погледајте их, душа им је у носу. Зар су то издајници?

А на нама је, причао је деда, сва одећа коју смо добили на салашу, висила као на офингерима, а такви мушки бројеви нису ни постојали.

Неко време су деда и његов пријатељ с којим је побегао, провели на лечењу у војној болници

на територији Пољске, а касније им је враћено војно звање редова и послати су на економију где је мој деда до краја рата колима возио воду за неке војне потребе. Због здравственог стања му нису дали ништа друго.

Кући се, после победе и демобилизације, вратио у униформи совјетског војника-победника и чак је донео кофер пун трофеја. Бака је говорила:

– Какве глупости!

Ту су биле немачка усна хармоника, неке кашике, абажур, чак и стара хаљина, скоро исфлекана. Неке неозбиљне ствари, бака се много смејала

кад би се сетила. Заплећену хармонику сам касније ставио у кључалу воду да је „оперем од Немаца“ и покушавао сам да је свирам.

Деда је још дуго користио неке немачке речи и изразе и кад би наго ушао у собу понекад је говорио:

– Хенде хох!

С времена на време је изговарао и друге реченице које је научио у концентрационом логору. Иако су се, по његовим речима, Немци у концентрационом логору налазили само у спољашњој чуварској служби, док се унутрашња састојала од

Украјинаца, мислим, сепаратиста из западних крајева.

– Бојали смо их се, – причао је деда, – Немаца се нисмо толико плашили.

Мој деда је после рата радио као зидар пећи, људи су га молили и он је ишао по кућама и правио је пећи, а само је краће време радио у државној служби: био је чувар у нашем биоскопу „Родина“. Дежурао је ноћу. Наша кућа се налазила поред и ми бисмо понекад отрчали до њега, пустио би све нас, своје унуче, па смо јурцали по спратовима, то нам је било занимљиво.

Протојереј Олег
Стењајев
Са руског Марина
Тодић
6/29/2021

Извор: www.pravoslavie.ru
(српска верзија)

Линк: <https://srpska.pravoslavie.ru/140206.html>

БНО ЈЕДНОМ ЈЕДАН ЧОВЕК

Прича 3.

Шишајући муштерију један фризер са њом заподену разговор о Богу:

- Ако Бог постоји, одакле толико болесних људи? Одакле напуштена деца и неправедни ратови? Ако Он стварно постоји не би било ни страдања, ни патње. Тешко је себи представити Бога који све то допушта. Стога, ја лично не верујем у његово постојање.

Онда муштерија одговори фризеру:

- Је л' знате шта ћу Вам ја

рећи? Фризери не постоје.

- Како то? – фризер се зачуди.
- Један од њих сада стоји пред вама.

- Не! – узвикну муштерија. – Фризери не постоје, иначе не би било толико запуштених и необријаних људи као ено, онај човек који пролази улицом.

- Али, драги човече, проблем није у фризерима! Једноставно, људи сами к' мени не долазе.

- У томе и јесте ствар! – рече муштерија. – И ја о томе говорим: Бог постоји. Само Га људи

не траже и не прилазе Му. Ето, зашто је у свету тако много боли и страдања.

Прича 7.

Једном приликом, после бродолома, неки Европљанин доспе на острво у јужном делу Тихог океана.

То острво је било насељено Аборицинима који су, како се испоставило, били паметни, гостољубиви и, штавише, исповедали су хришћанску веру.

Увече је вођа Аборицина позвао тог човека на вечеру у своју колибу и за време јела они су разговарали о користи цивилизације.

Гост је одушевљено почео

објашњавати вођи какве све промене и савршенства може унети у живот острва и како ће оне изменити живот његовог племена.

- Само ће вам ваша вера за сметати да брже идете укорак са развојем! - закључио је на крају.

- У праву си, друже, вера је веома изменила наш начин живота - рекао је вођа - због тога што у прошлости моји људи уопште не би ни започињали разговор са тобом него би те испекли за вечеру. Значи, ти сматраш да

треба да је се одрекнемо?

Прича 8.

У стомаку једне труднице једанпут су разговарале две бебе. Једна од њих је била верник, а друга неверник.

- Да ли ти верујеш у живот после порођаја? - пита свога брата беба која је неверник.

- Наравно! - одговорила је ова

беба. - Живот после порођаја постоји, то је сасвим јасно. Овде смо само ради тога да бисмо ојачали и да бисмо се спремили за оно што нас чека после.

- Глупости! - одговорио му је неверујући брат. - Никаквог живота после порођаја нема. Па,

зар можеш и замислити како ће он изгледати?

- Не знам све детаље, - рекла је беба верник - али верујем да ће тамо бити више светлости. Можда ћемо у том животу ми сами ходати и јести својим устима.

- Какве глупости! - одговори

му брат. - То је немогуће, да ми сами ходамо и да једемо својим устима! О томе је чак смешно и говорити! Ми имамо пупчану врпцу која нас храни. Наш живот је врпца, а и тако је превише кратак да бисмо мислили о нечему другом.

- Али тамо ће све бити сасвим другачије – рекла је верујућа беба. - У сваком случају тамо ћемо видети маму и она ће се побринути о нама.

- Маму? Ти верујеш у маму!? И где се она налази?

- Она је свуда око нас, ми у њој пребивамо. Захваљујући њој ми се крећемо и живимо. Без ње, ми просто не бисмо могли постојати.

- Каква глупост! Ја нисам видео никакву маму, те је очигледно да она не постоји! - узвикнула је неверујућа беба.

- А ја тачно знам да она постоји – одговори брат верник.

- Понекад, када се све около умири, могуће је чак чути како она пева и осетити како нас она мази. Ето, видећеш да ће наш прави живот почети тек онда када се родимо.

*Преузето из књиге:
Олга Кљукина, „Био једном
један човек“,
Издавачка кућа Епархије
зворничко-тузланске „Синај“
Бијељина 2020. год., стр. 13-18.*

ПОВЕСТ О ДЕЛАТНОЈ ВЕРИ

Б ејаше у Цариграду неки златар који прављаше сатове, прстење, наруквице и ствари за свету Цркву: путире, јеванђеља, дискосе, сасуде за свети престо, било шта. И бејаше веома побожан. Он је имао узречицу: „Велики је Бог!“ А жена његова га прекораваше што сувише често говораше тако. Он, уз сваку реч казиваше: „Велики је Бог!“ Кад би му неко рекао штогод, он говораше: „Да, хришћанине, велики је Бог!“ Други би му рекао да ће што настрадати, он говораше: „Ништа, јер велики је Бог!“ Други би га корео, а он говораше: „Ништа, јер велики је Бог!“ Толико је често казивао ову реч, да сви говораху: „Код оног златара што казује да велики је Бог“. И веома многи долажаху код њега.

„Брате, да ми направиш прстен?“ - „Направићу, брате, јер велики је Бог!“ „Хоћеш ли ми калајисати путир?“ - „Калајисаћу, јер велики је Бог!“ „Хоћеш ли ми оковати Јеванђеље?“ - „Оковаћу, јер велики је Бог!“ „Хоћеш ли ми направити наруквицу?“ - „Направићу, брате, јер велики је Бог!“

Дочуо је и цар Лав Мудри – јер беше за његово време – да има неки златар који уз сваку реч казује: „Велики је Бог!“ И рече: „Искушаћу га, да видимо говори ли из вере, или се навикао да казује тако!“ Цар се прерушио, обукао се грађански и отишао је код тог златара са врло скупим прстеном. На прстену имађаше камен што се назива „камен остриге“, најскупочији камен, што се веома тешко налази. Има једна рибица што пребива на дну мора. Како се тешко налази ова рибица! Али се у њој налази овај камен, звани „острига“. Колико је траже рониоци и морнари! „Хеј, нађемо ли камен остриге, купићемо толико двораца!“ Толико је скупочен. Доликовало је да цар има камен остриге. Одакле ли га је он примио у наследство?! И камен беше велик и уграђен у прстен.

Одлази прерушен цар код овог златара:

- Добар дан, мајсторе!

- Добар дан, брате, јер велики је Бог!

- Можеш ли да ми поправиш прстен?

- Поправићу, господине, јер велики је Бог! Где је прстен?

- Ево, овде је запакован!

- Стави га тамо, господине, на полицу, јер има тамо још неко прстење!

- Пази, јер мој прстен има драги камен!

Али цар беше узео камен.

- Остави га, господине, јер велики је Бог! Стави га у ону кутију!

Није га ни погледао, јер беше веома заузет.

- Хеј, али нека ти буде на памети, да којим случајем не нестане мој камен! Ово је скупочени камен.

Али му није тачно рекао какав камен има.

- Брате, неће нестати, јер велики је Бог!

- Када да дођем? Кад ће бити готов прстен?

- Дођи за осам дана! Јер имам још посла на неким светим сасудима, па ћу очистити и оно прстење, јер их се више сакупило.

– А тада ће бити готов?
– Готов, господине, јер велики је Бог!

– Збогом!
– Збогом, јер велики је Бог!

Али цар беше узео камен са прстена и, како Цариград беше на обали мора, бацио је камен у море. Ово је рекао: „Изгубићу га! Али ћемо видети да ли онај што вели да велики је Бог, да ли ће му га Бог избавити из мора?“ И баци га у море.

Након осам дана долази код њега цар, такође прерушен.

– Познајеш ли ме, брате?

– Познајем те, господине, јер велики је Бог! Дао си ми прстен на оправку.

– А јеси ли га оправдио?

– Јесам!

– А да ли још има камен?

– Господине, рече златар, ја сам поправио прстен, али нисам нашао камен на њему!

– Охо! Знаш ли ти с ким говориш? Ја сам цар Лав!

Склонио је на страну хаљине и показа му царске ознаке.

– И шта ако си цар?

– Ако ми не даш камен, глава оде!

– Ништа, Величанство, јер велики је Бог!

– Је л' тако? Показаћу ја теби колико је велик! Ако ми за три дана не вратиш камен на прстен, погубићу те.

– Величанство, ако ме оставиш три дана, велики је Бог, мислим да ћу ти га вратити!

– Али откуд да вратиш ти онакав камен? Видећу те ја! Ево имаш три дана, и за три дана да поставиш камен на место!

А жена почела плакати:

– Тешко мени, изгубио си камен са царског прстена!

– Хеј, жено, ћути, јер велики је Бог!

– Човече, - каже она - па цар ће ти за три дана одсећи главу!

Старац Клеопа

Али ће и мени одсећи главу, и свима! Чујеш ли да је имао драги камен, камен остриге.

– Жено, ћути, јер велики је Бог!

– Та види га, море, шта говори!

И почела га је прекоравати, али он је имао веру у Бога. Жена, будући огорчена тога дана, отишла је на пијаци да купи неку рибу и мислила је: „Тешко мени, сад ће му одсећи главу! Ово је цар био! И чујеш какав је драги камен имао?“

Деца исто тако говораху:

– Тешко нама, татице!

– Хеј, дечаци, велики је Бог! Гледајте своја посла.

Када је дошла жена кући, имала је велике рибе, купила је на пијаци, и кад распори прву рибу, нађе у њеном стомаку каменчић, али га она не познаваше. Леп; веома јако сијаше.

– Види, море човече, шта је ово? Када сам секла рибу, нашао сам га овде.

Погледа га он.

– Хеј, жено, ово је камен са царског прстена! Рекао сам ти да је велики Бог!

– Шта говориш?

– Да га ја сад оперем.

И кад га је ватио у прстен, за чудо се уклонио.

– Ехе, нека, очистићу га ја добро и поставити му га! Ћути! Видиш да велики је Бог!

Узе он прстен, добро га очисти, очисти и камен и постави га

на место. Цар дође за три дана, овога пута обучен у униформу.

– Познајеш ли ме?

– Познајем те, Величанство, јер велики је Бог!

– Је ли готов прстен?

– Готов је, Величанство, јер велики је Бог!

– Јеси ли камен поставио?

– Поставио сам га, Величанство, јер велики је Бог!

– Видећу те ја колико је велики! Дај прстен овамо!

Дође цар, и кад погледа прстен, загледа га добро, обрне га на све стране и каже:

– Хеј, човече, ако сам ја овај камен извадио одавде и бацио га у море, па га видим овде натраг, заиста и ја онда велим да велики је Бог! Како си га нашао? Ко ти га је донео? Где се могао наћи овакав камен, вредан колико и царство?

– Величанство, велики је Бог! Ето жена је донела рибу са пијаци и нашао га је у стомаку једне рибе.

Тада је цар рекао:

– Од данас си мој саветник, и држаћу те уз себе целог живота, јер сам спознао да ти не казујеш „велики је Бог“ само устима. Ти, кад казујеш ову реч, казујеш је из дубине срца и имаш веру у Бога ваистину делатну, постојану и стамену веру у моћ Божију. Ти имаш тако снажну веру, да у свему успеваш, јер је Бог с тобом, јер ти не само што говориш језиком, него верујеш од срца. Прави си верник!

Од тога дана узео га је за саветника на двору. И тако је тога златара са вером његовом да „је велики Бог“ учинио Бог великим на земљи и сигурно и на небу, после његове смрти.

ВЕЛИКИ ЈЕ БОГ,

Беседе, поуке и разговори,
стр. 30-33.

ЈУСТИН, ГЕОРГИЈЕ И АЛЕКСАНДАР ПРЕПОДОБНИ ЈУСТИН ЋЕЛИЈСКИ, ПИСМА II МАНАСТИР ЋЕЛИЈЕ, 2020. ГОДИНЕ

Историја Цркве је (и) историја писама. Њихових писања, читања и тумачења. Тачно је да Свети Григорије Палама у писму монахињи Ксенији – које је на савремени српски језик први превео Преподобни Јустин Ћелијски – казује да *онај ко своје ријечи предаје писању, заокупља свој ум кошмарном бригом*, али је тачно и да је Григоријев писани опус изузетно обиман. Ко хоће да сазна на који начин Црква вјерује у Бога Који је истовремено Један и Тројица прочитаће писмо *О разлици између суштине и ипостаси* Светог Григорија Ниског написано у предању између никејског и цариградског саборавања. Ко жели да разумије како Црква исповиједа Богочовјека као истинитог човјека – иако у Њему не постоји тварна личност – прочитаће писма Светог Кирила Александријског упућена Несторију у предвечерје ефеских дебата. Ко буде тражио утјеху у свом страдању од Цркве читаће писма Светог Јована Златоустог ђакониси Олимпијади. Христообразност старозавјетне историје нигдје није богословски прецизније и умјетнички снажније истакнута као у *Писмима Таласију* Преподобног Максима Исповједника... Писмима отаца је Црква знала да да статус канона. На примјер, поједина писма Светог Дионисија Александријског, Светог Василија Великог и других отаца су постали канони. Дакле, аутори писама су – учећи се, између осталих, од апостола

Павла, да изграђивање Цркве подразумејева писање и читање писама – на одговоран начин приступали њиховом писању, а Црква је помоћу њихових посланица проналазила излазе из богословских, канонских и етичких дилема.

Поглед на садржај нам казује да је зборник писама Преподобног Јустина Ћелијског – приређен од стране Епископа Атанасија (Јевтића) као двадесет и трећи том у низу сабраних дјела ћелијског старца – подијељен на четири дијела: *најстарија писма, писма Амфилохију, писма Иринеју и писма Атанасија и Артемија Ави Јустину*.

Свако писмо ћелијског старца – његова поетска исповиједања вјере у Богочовјека, његове апостолско-светоотачке поуке и контекст преписке – доноси обиље путоказа и упечатљивих детаља.

Писмо Александра Шмемана Јустину Поповићу – које се у овом зборнику добродошлом непажњом приређивача обрело у писмима Преподобног Јустина јеромонаху Иринеју (Буловићу) – из јула 1968. године је историјско-богословски бисер. Александар Шмеман, декан Академије Светог Владимира у Њујорку, умољава архимандрита Јустина да у октобру те 1968. године дође у Њујорк и прими почасни докторат који му је Академија додијелила. Александар испред свог колектива пише Јустину да *сви они у њему гледају највећег живог богослова*.

Питање је колико је рангирање богослова Цркве сагласно сâмом богословљу Цркве, али ове ријечи Александра Шмемана имају изузетну тежину: долазе из пера човјека који је – већ тада, а деценије рецепције су потврдиле – досегао апостолски идеал: једноставно поучавати о вјери не губећи дубину. На примјер, Епископ Атанасије (Јевтић), приређивач овог зборника писама, га је у једном подгоричком предавању из 2010. године назвао *ненадмашним* у разумијевању Литургије као усхода у Царство. Било би занимљиво истражити – с обзиром да је доминантни дио опуса Преподобног Јустина угледао штампарске машине годинама послије те 1968. године – на основу којих списа је Шмеман изрекао свој и суд професора Академије? Али, најинтригантније у наведеној оцјени је чињеница да је 1968. године још увијек неупокојен Георгије Флоровски. У другој половини двадесетих година Флоровски је почео да – иако без дипломе икакве богословске школе – стиче статус изузетног богословског мислиоца да би већ крајем тридесетих година његов углед добио васељенске размјере. Дакле, без обзира на присуство тог и таквог човјека, Александар Шмеман у Јустину Поповићу види нашег највећег богослова њиховог времена. Још један детаљ је интересантан: исте године Шмеман је послао једно писмо и Георгију Флоровском пози-

вајући га да исцијеле деценијске неспоразуме, али Георгије га је оставио без одговора, остајући *непомирљив*... Тада Флоровски, иако у позним годинама, и даље пише и објављује, путује и предаје. Скоро све што је Јустину Поповићу забрањено. Лако су доступни подаци да је управо 1968. године Георгије Флоровски одржао низ предавања на два континента: од Њујорка до Упсале, од Охаја до Провансе. Једина мјеста на којима је тих година и деценија Јустин могао да предаје био је манастирски храм у Ђелијама и подруми Управе државне безбједности, чији службеници су га приводили и испитивали. Контекст у којем вјеру Цркве свједочи Јустин Поповић је затворен: кретање, ријеч у јавном простору и штампање дјела је онемогућено. У случају Георгија Флоровског све је потпуно супротно: иако је неријетко ступао у сукобе са окружењем, одлазећи из школа чији је професор био, никада није искусио (тоталитарно) ускраћивање слободе своје усмене или писане ријечи.

Двије године касније, 1970. године, ћелијски старац у писму јеромонаху Иринеју (Буловићу) изриче похвалу Георгију Флоровском коју је тешко превазићи: *Врло ми је мило, чедо моје драго, што те Господ удостојио да се у Паризу сретнеш са о. Флоровским и што си одмах осетио величину његову. За његово неизмерно смиреноумље Господ му дарује предањске богомудрости и светоотачке апостолске православности. Он је богодани учитељ свима нама.*

У зборнику *Писма II* Преподобног Јустина Ђелијског налазе се три писма Георгију Флоровском. Прво писмо је из 1927. године. Писмо се односи на сту-

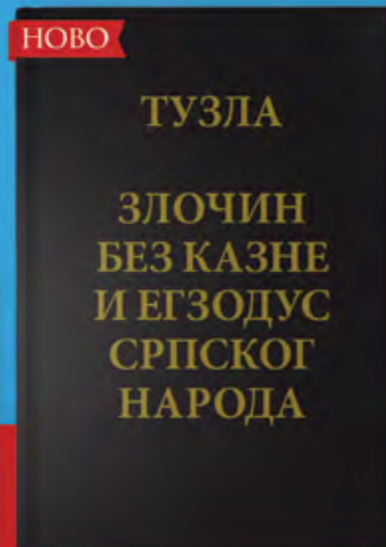
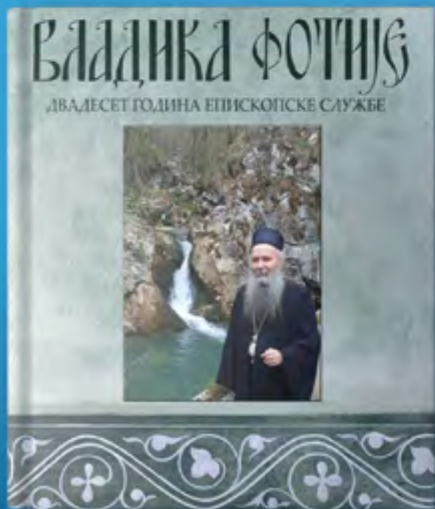
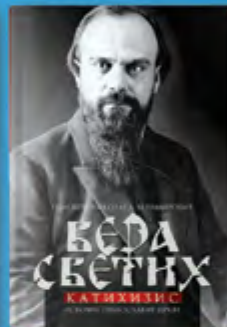
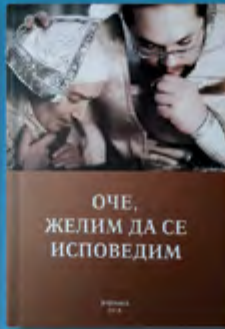
дије Георгија Флоровског које ће бити објављене у Јустиновом часопису *Хришћански живот*. Оно путује из Призрена у Париз. Епископ Атанасије (Јевтић) је, написавши да је ријеч о писму *Аве Јустина оцу Георгију Флоровском*, учинио интересантни превид: Георгије је рукоположен у чин свештеника пет година касније. Контексти у којем су аутор и прималац писма може бити знаковит о односу Цркве према својим ученим чедима. Јустин је те 1927. – годину након стицања дипломе доктора богословских наука у Атини – премјештен из Сремских Карловаца у Призрен. Разлог: настојање да се угаси његов часопис *Хришћански живот*, у којем уредник није никога штедио. Годину дана раније, Георгије Флоровски долази – на позив Сергија Булгакова – из Прага у Париз. Разлог: катедра патрологије на париском Институту Светог Сергија Радоњешког. Дакле, у српској средини атински доктор богословских наука – Јустин тек 1935. године постаје универзитетски професор – није био вриједан Богословског факултета у Београду, а у руској емиграцији професор париског Института постаје човек који нема диплому никакве богословске школе. Горе смо скицирали различитост

контекста Јустина и Георгија у времену послје Другог свјетског рата, а сада видимо да је ситуација била слична и четрдесет година раније. Једноставно је закључити да је Јустин Поповић страдао (у вријеме комунистичких репресалија) и за Цркву и (у предратно доба) од Цркве.

Још један детаљ: година у којој Јустин пише Георгију се не да занемарити, јер 1927. се појављује дјело послје којег у европској философији – познато је колико им је до ње било стало – више ништа неће бити исто, јер Мартин Хајдегер објављује своје *Биће и вријеме*.

Ако им нису били идентично (не)наклоњени просторно-временски контексти, заједничка им је година у којој су исти окончани: Јустин се упокојио 07. априла, а Георгије је уснуо 11. августа 1979. године. Тог априла на Академији у Крествуду, чији храм Господњи је посвећен Светом Василију Великом, Светом Григорију Богослову и Светом Јовану Златоустом, Александар Шмеман је служио помен ћелијском старцу. Четири мјесеца касније исти човек је у Принстону служио парастос Георгију Флоровском. И Јустина и Георгија у загрљај Господњи и у сусрет Васкрсењу из мртвих испратио је (и) Александар. Који је – на врхунцу стваралачке снаге, али здробљеног организма – кренуо истим путем три године касније. Било би занимљиво чути шта му је Георгије одговорио у вези са неодговореним писмом из 1968. године, ако је тачно – као што свједоче очевици – да га је осамдесетшестогодишњи старац дозивао у својим посљедњим тренуцима на болесничкој постељи.

Срђан Мاستило, теолог

ЖИВОТВОРНИ ИСТОЧНИК

ИЗДАЊА ИЗДАВАЧКЕ КУЉЕ ЕПАРХИЈЕ ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКЕ „СИНАЈ“

О ПРИЧЕШЋЕ СВЕТО

Владика Фотије

О Причешће свето
са неба донето
о Пахо Нова,
која нас из смрти у живот водиш,
да нас трулежи ослободиш.

О Христе – Пасхо наша,
ево на Тебе усташе,
да нас опет у ланце смрти вежу
и тако у пакао вечни воде,
где нема љубави ни слободе,
већ вечна тама над безданом.

Не остави нас, Пасхо наша Христе,
Ти си светим Причешћем
једно са нама
и ми браћа са собом.
И то хоће да разоре они,
који се у силу врата
адових уздају.

Њима Светиње – светима сметају,
јер си Ти Једини Свет
и у светима обитаваш,
громогласно Црква збори,
то јединство
свет хоће да разори
и у таму непостојања
да нас врати.

Изабраних ради,
скратиће се дани ови,
Ти нас Господе,
благодаћу укрепи,
да Пасху – Васкрсењем дочекамо
и са Оцима не клонемо
на Путу Твоме – Путу Богу
Причасноме.

ЕПАРХИЈА
ЗВОРНИЧКО-ТУЗЛАНСКА

ЖИВОТВОРНИ
ИСТОЧНИК

www.eparhijazt.com